

GI

Udhëzues

për Vlerësimin e Kushteve
dhe Ndikimeve të

Treguesve Gjeografikë

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Sekretariati i Shtetit për Çështjet Ekonomike SECO

IGE | IPI

Udhëzues

për Vlerësimin e Kushteve

dhe Ndikimeve të

Treguesve Gjeografikë

Ky udhëzues është zhvilluar në kuadër të Projektit për Pronësi Intelektuale Kolumbi-Zvicër (COLIPRI) të Sekretariatit të Shtetit Zviceran për Çështje Ekonomike (SECO) dhe është zbatuar nga Instituti Federal Zviceran për Pronësi Intelektuale (IPI).

Përkthimi dhe publikimi u mundësuan nga projekti Shqiptaro-Zviceran për Pronësinë Intelektuale, një projekt i Sekretariatit Shtetëror Zviceran për Çështje Ekonomike (SECO) i zbatuar nga Zyra Federale Zvicerane për Pronësinë Intelektuale (IPI).

Data

Qershor 2017

AUTORËT

Guillén Calvo, Drejtor

Cristina Consuegra dhe Laura Estrada, Konsulentë

www.insuco.com

INSUCO

KOORDINUAR NGA:

Nathalie Hirsig, Koordinatore projekti

Projekti për Pronësi Intelektuale Kolumbi-Zvicër (COLIPRI)

Instituti Federal Zviceran për Pronësi Intelektuale (IPI)

MIRËNJOHJE

Andrea Benedetto (Universiteti Kombëtar i Cuyo-s, Argjentinë), Andrea Marescotti (UNIFI, Itali), Beatriz Mogollón (Laera Group, Kolumbi), Claire Philippoteaux (COLIPRI, Kolumbi), Dominique Barjolle (ETH, Zvicër), Erik Thévenod-Mottet (IPI, Zvicër), Florence Arsonneau (Diversiteti & Zhvillimi, Francë), Giovanni Belletti (UNIFI, Italy), Guillén Calvo (INSUCO, Kolumbi), Luis Fernando Arenas (Ministria e Kulturës, Colombia), Marcelo Champredonde (INTA, Argjentinë), Matthias Niggli (IPI, Zvicër), Nathalia Soto (INSUCO, Kolumbi), Tobias Eisenring (FiBL, Zvicër) si dhe artizanët e prodhuesit e Carmen de Viboral (Antioquia, Kolumbi) dhe Provincia e Vélez-it dhe Ricaurte-s (Santander dhe Boyacá, Kolumbi).

Akronime dhe Shkurtime

COLIPRI	Projekti për Pronësinë Intelektuale Kolumbi-Zvicër
ETH	Instituti Federal Zviceran i Teknologjisë
FAO	Organizata e Kombeve të Bashkuara për Ushqimin dhe Bujqësinë
FIBL	Instituti Kërkimor për Bujqësi Organike
GI	Tregues gjeografik
INTA	Instituti Kombëtar Teknologjik Bujqësor, Argjentinë
INVIMA	Administrata Kombëtare e Ushqimit dhe Barnave, Kolumbi
IP	Pronësia Intelektuale
IPI	Instituti Federal Zviceran i Pronësisë Intelektuale
JICA	Agjencia Japoneze për Bashkëpunim Ndërkombëtar
LEDA	Agjencia Lokale për Zhvillim Ekonomik
M&Zh	Monitorim dhe Zhvillim
OJQ	Organizatë Jo-Qeveritare
TGJM	Tregues Gjeografik i Mbrojtur
SAFA	Sistemet e Vlerësimit të Qëndrueshmërisë së Ushqimit dhe Bujqësisë
SECO	Sekretariatit Shtetëror Zviceran për Çështje Ekonomike
UNIFI	Universiteti i Firences
WIPO	Organizata Botërore e Pronësisë Intelektuale

Tabela e Përmbajtjes

Parathënie	V
1. Hyrje	VII
2. Aspekte të Përgjithshme të Instrumentit	
2.1 Si u zhvillua instrumenti?	8
2.2 Për çfarë është instrumenti? Kush është përdoruesi i synuar?	9
2.3 Kur të aplikoni për instrumentin	10
2.4 Përshtatja e instrumentit	12
3. Përshtatja e instrumentit	
3.1 Evidentimi i elementëve kontekstualë	
3.1.1 Harta e Palëve të Interesuara	13
3.1.2 Kuadri kohor	17
3.2 Vlerësimi i kushteve dhe ndikimeve të procesit të TGJ	19
3.2.1 Seminar Praktik për Vlerësimin	19
3.2.2 Matricat e Vlerësimit	22
3.3 Analizimi i informacionit dhe krijimit të Planit të Veprimit	56
4. Përfundime	60
5. Fjalor	61
6. Bibliografi	65

Parathënie

Pronësia Intelektuale (PI) kuptohet si një grup të drejtash që rrjedhin nga një veprimtari artistike, letrare, novatore, industriale apo tregtare. Ky përkufizim u përshtatet në mënyrë të përkryer treguesve gjeografikë (TGJ). Shumë larg së qenurit fillimet e një veprimtarie prodhuese, janë në fakt rezultati i shumë veprimeve dhe ndërveprimeve ndërmjet njerëzve të ndryshëm, tokës dhe tregut të tyre.

Në vitet e fundit kemi qenë një forcë drejtuese e përdorimit të TGJ-ve si mjete për arritjen e objektivave specifike, përfshirë konkurrencën e produkteve agro-ushqimore dhe artizanale, ndërtimin e partneriteteve dhe zhvillimin rural. Thënë ndryshe, kemi promovuar TGJ-të si një mjet i vlefshëm për arritjen e qëllimeve të përbashkëta.

Njësoj si markat tregtare, patentat, dizenjt industrialë dhe të gjitha mjetet e tjera të PI, TGJ-të nuk përdoren vetëm për mbrojtje por edhe si pjesë e një strategjie për përmbushjen e këtyre objektivave. Për shembull, në Kolumbi tashmë ka më shumë se 20 TGJ të mbrojtur, bujqësorë dhe artizanale dhe si rezultat përfituesit e tyre - të grupuar në shoqata prodhuesish,

federata, kooperativa dhe para-kooperativa - mund të nisin të përdorin në mënyrë strategjike të drejtat që u siguron mbrojtja.

Qëllimi i këtij udhëzuesi është të ofrojë një metodë dhe një plan për vlerësimin kolektiv të produktit që do të pozicionohet, në mënyrë që palët e ndryshme të interesuara të arrijnë qëllimet që kanë përcaktuar. Ky udhëzues trajton secilën prej temave që duhet të shqyrtojnë një grup apo shoqatë palësh të interesuara me qëllim që të vlerësojnë saktë dhe të krijojnë një ndikim me TGJ-në e tyre, nga të kuptuarit e aspekteve ligjore të mekanizmit deri në përzgjedhjen e efekteve të dëshiruara sociale dhe ekonomike të TGJ-së dhe metodave për përzgjedhjen e tyre.

Shpresojmë që ky udhëzues të përshtatet nga të gjithë palët tona të interesuara të TGJ-ve në mënyrë që ata të rrisin potencialin e tyre të plotë të përfitimeve sociale, ekonomike dhe mjedisore në rajonet e tyre.

José Luis Londoño Fernández
Zëvendës Mbikqyrës i Zyrës Mbikqyrëse
të Industrisë dhe Tregtisë
Qershor 2017

1. Hyrje

Projekti për Pronësinë Intelektuale Kolumbi-Zvicër (COLIPRI) është një bashkëpunim ndërmjet qeverive kolumbiane dhe zvicerane (2013-2018). Një nga qëllimet e tij është të përforcojë sistemin e mbrojtjes për treguesit gjeografikë në Kolumbi dhe këtu përfshihet zhvillimi i një instrumenti për të vlerësuar ndikimet e treguesve gjeografikë (TGJ).

Vlerësimi i ndikimeve të TGJ-ve është thelbësor për të kuptuar se si ky mjet i veçantë i pronësisë intelektuale ka bërë të mundur arritjen e qëllimeve të dëshiruara si dhe për evidentimin e efekteve të zbatimit të TGJ-ve.

Ky udhëzues ofron një mjet për forcimin e proceseve dhe vlerësimin e kushteve dhe ndikimeve të TGJ-ve ndërmjet organizatave me bazë në komunitet që kanë apo dëshirojnë të kenë këtë tipar dallues, si dhe ndërmjet institucioneve publike dhe private që rregullojnë apo mbështesin proceset.

2. Aspekte të Përgjithshme të Instrumentit

2.1 Si u zhvillua instrumenti?

Zhvillimi i instrumentit nisi me një shqyrtim të gjerë të literaturës ekzistuese mbi matjen e ndikimeve të TGJ-ve nëpër botë. Kjo punë përfshiu shqyrtimin e ndikuesve të propozuar nga autorë të ndryshëm me qëllim studimin e ndikimeve të produkteve të TGJ-ve në disa vende, përfshirë Xhamajkën, Meksikën, Francën, Italinë dhe Greqinë, përveç të tjerave. U rishikuan gjithashtu edhe mjetet e vlerësimit të ndikimit, përfshirë Sistemet e Vlerësimit të Qëndrueshmërisë së Ushqimit dhe Bujqësisë (SAFA), të zhvilluara nga Organizata e Ushqimit dhe Bujqësisë (FAO). Kjo fazë çoi në zhvillimin e versionit të parë të instrumentit me dimensionet dhe treguesit e vet përkatës.

Pastaj u kryen vizita në dy komunitete TGJ në Kolumbi. Këto dy udhëtime në terren ishin thelbësore për shqyrtimin dhe forcimin e instrumentit. Duhet të sqarohet që qëllimi i vizitave ishte prezantimi dhe diskutimi rreth instrumentit, si hapa kyç për zhvillimin e tij dhe jo si hapa pilot në zbatimin e tij. Instrumenti u testua gjithashtu gjatë një seminari praktik me përfaqësues nga Zyra Kolumbiane për Pronësinë Intellektuale, Ministria e Bujqësisë, institucione përkatëse në nivele kombëtar dhe ndërkombëtar, konsulentë dhe juristë që mbështesin këto procese dhe anëtarë të organizatave drejtuese të TGJ-ve. Së fundmi, akademikët dhanë vlerësimin e tyre.

2.2 Për çfarë është instrumenti? Kush është përdoruesi i synuar?

Objekti kryesor i instrumentit është të vlerësojë kushtet e nevojshme për ndërtimin e një TGJ-je si dhe ndikimet e procesit. Vlerësimi përqendrohet kryesisht në nivelin territorial, ku njësitë e analizës janë palët e ndryshme të interesuara në zinxhirin e vlerës (prodhuesit, përpunuesit, etj.) si dhe organizatat që janë të ngarkuara me menaxhimin e TGJ-së.

Për më tepër, ky instrument synon të forcojë procesin e TGJ përmes (i) vetë-vlerësimit të kryer nga palët e interesuara, (ii) evidentimit të mësimave të marra dhe praktikave më të mira dhe (iii) zhvillimit kolektiv të hapave pasues që do të ndërmerren nga komunitetet që kanë interes tek TGJ, në mënyrë që të përmbushin objektivat ose pritshmëritë e tyre.

Kështu, ky instrument është zhvilluar për t'u përshtatur nga:

- Prodhuësit që përbëjnë hallkat e ndryshme të zinxhirit të vlerës së produkti me TGJ apo që aspiron të ketë një të tillë.
- Organet që mbështesin proceset, përfshirë OJQ-të, studiot e konsulencës dhe ato ligjore, qeveritë vendore dhe ato rajonale, institutet e kërkimit dhe universitetet.
- Organet që promovojnë mekanizmat e mbrojtjes dhe/ose shqyrtojnë aplikimet për mbrojtje, përfshirë zyrat kombëtare të pronësisë intelektuale dhe institucione të tjera.

2.3 Kur të aplikoni për instrumentin

Pavarësisht se TGJ-të janë të vendosura në kontekste të veçanta në hapësirë dhe kohë, është e vështirë që proceset e tyre të mendohen si lineare. Shpesh produktet regjistrohen si TGJ, por prodhuesve nuk u jepet domosdoshmërisht përgjegjësia e menaxhimit të vulës së TGJ. Në raste të tilla, produktet nuk kanë sistemet e tyre të kontrollit dhe një kod praktike të zhvilluar nga një grup përfaqësuesish të prodhuesve.

Si i tillë, duhet të bëhen hetime të kushteve të nevojshme për ngritjen e një TGJ-je përpara vlerësimit të ndikimeve të procesit. Këto kushte duhet të lehtësojnë (i) zhvillimin e një vlerësimi nëse TGJ po zbatohet ose jo dhe në çfarë konteksti dhe (ii) evidencimin e një lidhjeje të mundshme shkak dhe pasojë ndërmjet pranisë së kushteve të nevojshme dhe ndikimeve të vëzhguara, pasi janë vlerësuar këto të fundit. Duhet të sqarohet se vlerësimi i kushteve të tilla mund të kryhet në pika të ndryshme gjatë procesit, gjë që në fakt mund të kontribuojë në të kuptuarit e ecurisë së tyre.

Pasi të jenë vlerësuar kushtet, hapi i mëtejshëm është të zbatohet pjesa e dytë e instrumentit, e cila kërkon të evidentojë ndikimet pozitive dhe negative, përfshirë ato të pritura dhe ato të papritura, të procesit të TGJ. Është e rëndësishme të përmendet se koha e ndikimeve nuk do të përkohë domosdoshmërisht me kronologjinë e procesit; ndikimet mund të bëhen të dukshme kur palët e interesuara të zinxhirit të vlerësisin procesin e aplikimit për mbrojtje, gjatë aktiviteteve për të arritur një marrëveshje mbi atë produkt apo produkte që do të mbrohen, gjatë procesit të zgjedhjes së drejtuesve apo të vlerësimit të vlerës kulturore të produktit, ose në një kohë tjetër.

Rast Studimor #1: Qeramikat e Carmen de Viboral

Procesi i aplikimit për TGJ “Qeramikat e Carmen de Viboral” ishte një iniciativë e kryetarit të bashkisë së Carmen de Viboral, e cila u zbatua nga Instituti i saj për Kulturë dhe Turizëm, me mbështetjen e institutit shtetëror të promovimit të zejtarisë. Mbrojtja e TGJ u dha në vitin 2011. Në vitin 2013 u krijua Shoqata e Prodhuesve të Qeramikës (Aproloza), e cila u autorizua nga Zyra Kolumbiane për Pronësinë Intelektuale, po atë vit, për të përdorur vulën e TGJ. Ndërkohë që TGJ i tyre ka ngelur që prej asaj kohe, në zbatimin e tij kanë ndikuar faktorë historikë, si dhe çështje me kushtet e nevojshme që ky mjet ka për qëllim të vlerësojë. Në këtë rast, nuk kishte një numër të madh palësh të interesuara të zinxhirit të vlerës që morën pjesë gjatë procesit të aplikimit. Kjo e vështirësoi përshtatjen e TGJ-së dhe gjurmimin e objektivave që e kishin motivuar atë. Gjithashtu, shoqata tregtare dhe palët e interesuara të zinxhirit të vlerës ende nuk kanë përparuar të zhvillojnë bashkërisht një kod praktike që do të mbështeste deklaratën e TGJ-së, do të përcaktonte karakteristikat e produktit të mbrojtur dhe gjithashtu mekanizmat për të monitoruar sistemin e kontrollit të përdorimit të vulës së TGJ. Së fundmi, ky TGJ u shfaq në një kontekst të fragmentuar shoqërisht, për shkak të periudhave të luftës në industrinë e qeramikës së komunës, - lufta kryesore ishte kriza financiare që preku fabrikat kryesore të qeramikës në vitet '90.

2.4 Përshtatja e instrumentit

Ashtu si zhvillimi i këtij instrumenti u theksua gjatë punës në terren, përdoruesve u rekomandohet ta shqyrtojnë përpara zbatimit me qëllim që ta përshtatin në kontekstin e tyre:

- Termat mund të përshtaten për t'u kuptuar më mirë.
- Lidhja dhe rëndësia e kushteve dhe treguesve mund të vlerësohen paraprakisht dhe mund të zgjidhen në përputhje me secilin rast të veçantë.
- Disa tregues ndikimi mund të përshtaten sipas llojit të produktit.

Në varësi të mënyrës se si përparojnë gjërat, disa kushte dhe tregues mund të humbin vlefshmërinë e tyre apo do të duhet të ri-dizenjohen si objektiva ose pritshmëri të reja të lidhura me TGJ dhe/ose do të evidentohen ndikimet që nuk përfshihen në treguesit e propozuar.

Ky instrument mund të përdoret edhe si një pikënisje për zhvillimin e të tjerëve që e plotësojnë atë, siç janë:

- Vlerësimi i llojit të shenjës dalluese që u përgjigjet më mirë sfidave dhe pritshmërive të komuniteteve.
- Sistemet e monitorimit dhe vlerësimit (M&V) me tregues si: numri i palëve të interesuara brenda dhe jashtë sistemit të TGJ-ve, të dhënat mbi sasi të dhe vëllimin e prodhimit, etj.
- Krijimin e planeve të veprimit të bazuara në rezultatet e marra

3. Përshtatja e instrumentit

3.1 Evidentimi i elementëve kontekstualë

Përpara vlerësimit të kushteve dhe ndikimeve, duhet të krijohet një hartë e palëve të interesuara e lidhur me procesin si direkt, ashtu edhe indirekt, si dhe afatet kohore të ngjarjeve kryesore që lidhen me produktin TGJ si dhe faktorët e jashtëm që mund të ndikojnë në të. Këto dy aktivitete do të përmirësonin diskutimin mbi kushtet dhe ndikimet e procesit të TGJ-ve duke bërë të mundur referimin tek palët e interesuara të përfshira në hartë dhe evidentimin e ndryshimeve të procesit që kanë ndodhur gjatë gjithë historisë së tij.

3.1.1 Harta e Palëve të Interesuara¹

Objekti i këtij aktiviteti është të evidentojë dhe planifikojë palët e interesuara që janë të përfshira direkt ose indirekt në procesin e TGJ dhe të krijojë lidhje ndërmjet tyre për të kuptuar rolin që luajnë ata në lidhje me produktin. Përpara kryerjes së këtij aktiviteti është ide e mirë të evidentoni një palë të interesuar "spirancë", pra një palë të interesuar vendore që e njeh rajonin dhe që ka njohuri të paanshme në lidhje me procesin e TGJ-ve. Kjo palë e interesuar do të jetë kyçe në evidentimin e atyre që do të përfshihen në një listë fillestare që më vonë do të vërtetohet dhe zgjerohet nëpërmjet intervistave dhe seminareve praktikë të hartuar për këtë qëllim.

1. Bryson, J. M. (2004). Çfarë të bëni kur palët e interesuara kanë rëndësi: evidentimi i palëve të interesuara dhe teknikat e analizimit. Shqyrtimi i menaxhimit publik, 6(1), 21-53.

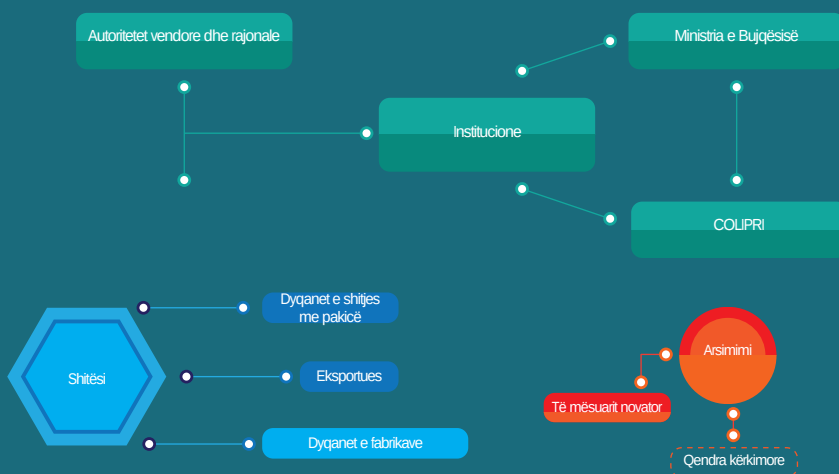
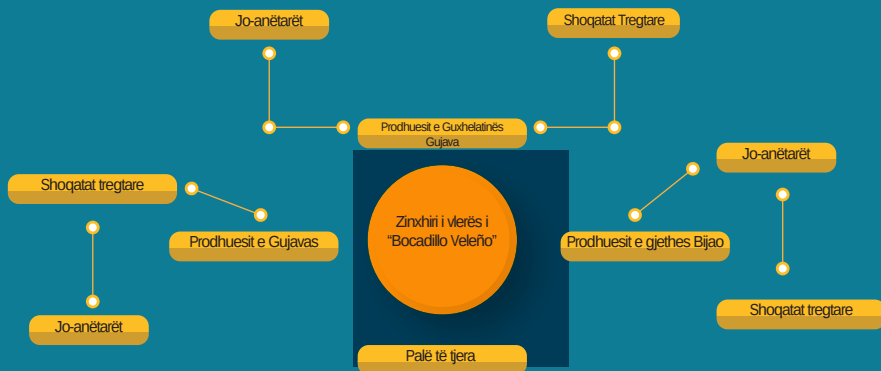
Kjo hartë e palëve të interesuara do të përdoret për të dërguar ftesa për seminarin praktik për vlerësimin e kushteve dhe ndikimeve (shihni pjesën 3.2) dhe si e tillë ajo duhet të vërtetohet për sa i përket legjitimitetit, rëndësisë dhe lidhjen e palëve të interesuara, të identifikuara si para ashtu edhe gjatë seminarit. Harta pritet të lehtësojë gjithashtu vlerësimin e sa më poshtë:

- Autoritetin vendimmarrës të palëve të ndryshme të interesit.
- Interesin e tyre në procesin e TGJ-ve si dhe pozicionin që kanë marrë apo që mund të marrin për sa i përket zbatimit të TGJ-së.
- Ndryshime të mundshme në marrëdhëniet ndërmjet tyre (p.sh.: bashkëpunim, besim, solidaritet, etj.).
- Mbërritja dhe largimi i palëve të reja dhe atyre ekzistuese të interesuara.

Pyetjet për të drejtuar procesin e evidentimit të palëve të interesuara përfshijnë:

- Kush janë njerëzit dhe organizatat e lidhura me TGJ?
- Çfarë roli luajnë këta palë të interesuara?
- Si mund të grupohen? (Për shembull: zinxhiri i vlerës i produktit të mbrojtur–prodhuesit, organizatat dhe shoqatat e tregtisë –institucione publike dhe private që mbështesin procesin, sektori arsimor dhe sektorët ekonomikë, si industritë e turizmit dhe restoranteve, etj.)

Harta e thjeshtuar e palëve të interesuara për rastin e TGJ të xhelatinës Gujava "Bocadillo Veleño"

Kjo hartë u krijua në 6 maj 2017 dhe pala e interesuar "spirancë" ishte partner i projektit COLIPRI. Pastaj harta u nda, u shtua dhe u miratua në një seminar praktik me pjesëmarrjen e palëve të interesuar nga zinxhiri i vlerës, i cili u zhvillua në Vélez. Ngjyrat përfaqësojnë si ishin grupuar të gjithë palët e interesuara sipas: i) zinxhirit të vlerës dhe lidhjeve të tyre (përfshirë partnerët e jo-partnerët), ii) shitësit, iii) institucionet territoriale, iv) sektori i arsimit, si dhe v) sektorët e tjerë. Ky grupim gjithashtu kërkonte të ndante palët aktuale të interesit nga palë të mundshme interesi duke përdorur një vijë të pandërprerë për t'iu referuar aktualëve dhe një vijë të ndërprerë për t'iu referuar palëve të mundshme.

Rast Studimor #2: TGJ Xhelatina Gujava Bocadillo Veleño

Për dhjetë vitet e fundit, palët e interesuara të zinxhirit të vlerës së TGJ-së së xhelatinës gujava Bocadillo Veleño kanë qenë kuriozë rreth mundësisë së një treguesi gjeografik që mund të ndihmonte në mbrojtjen e tyre nga falsifikimet dhe t'u jepte traditës e njohurive të tyre teknike një vlerë të re. Në vitin 2013, Projekti për Pronësi Intelektuale Kolumbi-Zvicër (COLIPRI) e shtyu përpara këtë aspiratë dhe në vitin 2017 Zyra Kolumbiane për Pronësinë Intelektuale e miratoi aplikimin e tyre për mbrojtje të TGJ. Ky ka qenë një proces i përbashkët me pjesëmarrjen e prodhuesve nga lidhje të ndryshme të zinxhirit të vlerave. Edhe përpara zbatimit të TGJ, procesi ka pasur ndikim tek treguesit socialë, përfshirë besimin ndërmjet palëve të interesuara, pjesëmarrjen e lidhjeve më të prekshme të zinxhirit të vlerës dhe bashkëpunim e solidaritet ndërmjet palëve të interesuara me qëllimin e arritjes së objektivave të përbashkët. Ka pasur gjithashtu ndikim tek treguesit kulturorë, përfshirë vlerësimin e produktit dhe tregtitë e ndryshme të lidhura me të. Për të dhënë një shembull, prodhuesit e gjethes bijao (që tradicionalisht është përdorur për të mbështjellë xhelatinën gujava) të shoqatës Bijao Veleño paraqitën një projekt në Programin e Partneriteteve Prodhuese të drejtuar nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, në të cilin shoqata Asoveleños e prodhuesve të xhelatinës gujava Vélez është zotuar për angazhimin e saj si një partner biznesi. Për ta arritur këtë, nuk është vetëm thelbësore që të paktën një palë e interesuar nga secila hallkë e zinxhirit të vlerës të thirret për të marrë pjesë, por që ky person të njihet si një palë e interesuar legjitime, e rëndësishme dhe e përshtatshme në nivelin vendor.

3.1.2 Kuadri kohor

Qëllimi i këtij ushtrimi është të krijojë një regjistrim kronologjik të piketave apo ngjarjeve kryesore historike në lidhje me produktin e mbrojtur, duke përfshirë gjithashtu të gjithë faktorët e jashtëm që ndikojnë në procesin e TGJ. Rekomandohet që kjo të bëhet nëpërmjet një seminari praktik dhe intervistave me palët e interesuara që janë të përfshirë në proces direkt apo indirekt. Më vonë, informacioni i mbledhur duhet t'u prezantohet pjesëmarrësve në seminar për vlerësimin e kushteve dhe ndikimeve (shihni pjesën 3.2), ku ata të kenë mundësi ta zgjerojnë dhe vërtetojnë atë.

Qëllimi i evidentimit të piketave apo ngjarjeve kryesore është vendosja e gjërave të tilla si ndryshimet teknike të produktit në një afat kohor në mënyrë që të jemi në gjendje të vlerësojmë se si këto ndryshime ndikojnë në tregues të tillë si përfitimi ose diferencimi. Ndërmjet të tjerash, ky afat kohor mund të ndihmojë me vlerësimin e ndryshimeve tek drejtuesit, grupet dhe institucionet që kanë marrë pjesë në proces.

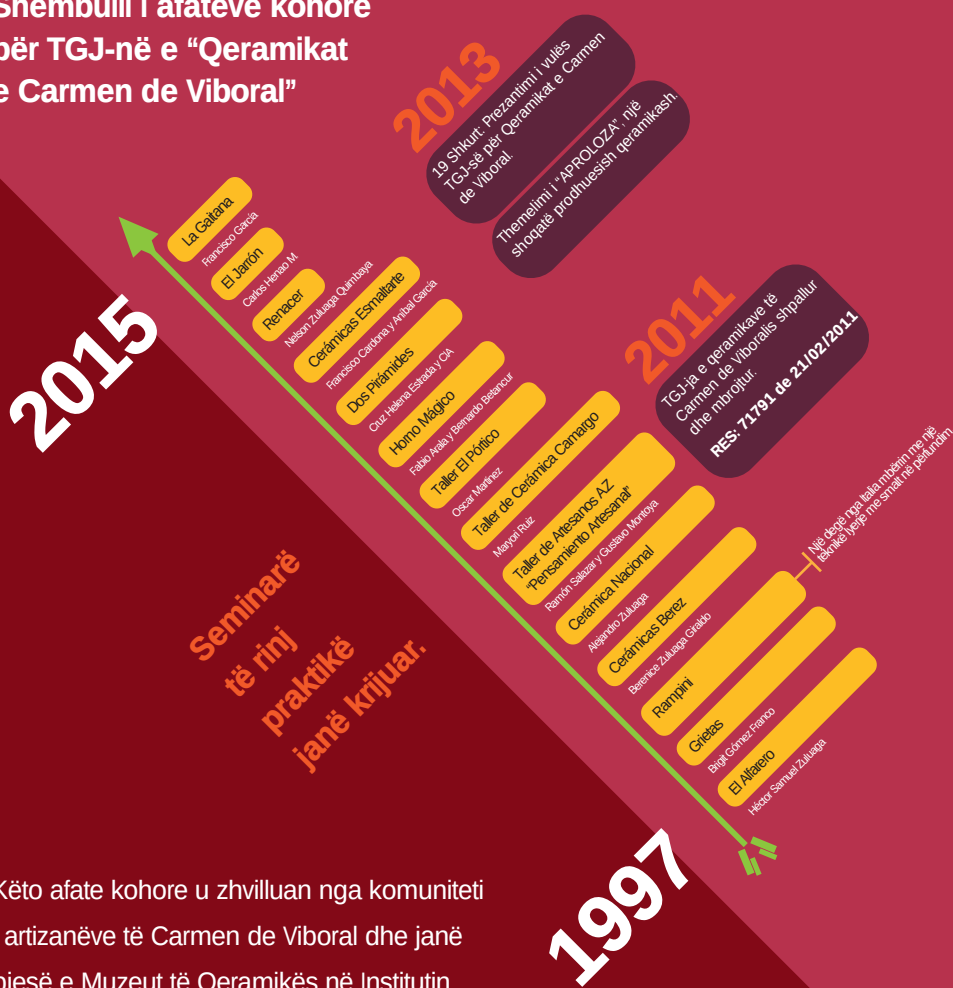
Evidentimi i faktorëve të jashtëm që mund të kenë ndikim në procesin e TGJ është gjithashtu thelbësor, përfshirë këtu edhe ata që nuk janë të lidhur me të në mënyrë të drejtpërdrejtë. Këtu mund të përfshihen migrime të rëndësishme, programe publike për përmirësimin e proceseve të prodhimit, pamjaftueshmëri apo bollëk materiale për shkak të faktorëve mjedisorë. Këtu mund të përfshihen migrime të rëndësishme, programe publike për përmirësimin e proceseve të prodhimit, pamjaftueshmëri apo bollëk materiale për shkak të faktorëve mjedisorë.

Pyetjet që drejtojnë procesin e hartimit të afateve kohore përfshijnë:

- Çfarë ndryshimesh janë bërë në praktikat e prodhimit?
- Çfarë? dizajni apo prezantimesh ka pasur produkti?
- Cila është origjina e lëndës së parë të përdorur në prodhimin e saj?

- Çfarë drejtuesish, organizatash, sipërmarrjesh biznesi, apo institucionesh janë përfshirë me produktin?
- Çfarë faktorësh shoqërorë, kulturorë, ekonomikë apo mjedisorë kanë ndikuar në zinxhirin e vlerës së produktit?

Shembulli i afateve kohore për TGJ-në e “Qeramikat e Carmen de Viboral”

Këto afate kohore u zhvilluan nga komuniteti i artizanëve të Carmen de Viboral dhe janë pjesë e Muzeut të Qeramikës në Institutin e Kulturës së Bashkisë

3.2 Vlerësimi i kushteve dhe ndikimeve të procesit të TGJ

3.2.1 Seminar Praktik për Vlerësimin

Ky instrument përmban dy lloje vlerësimi: vlerësimin e kushteve të nevojshme për ndërtimin e një TGJ-je si dhe vlerësimin e ndikimeve të procesit të TGJ. Rekomandohet të mbahet një seminar praktik për të inkurajuar debatin, reflektimin dhe një analizë kritike të procesit të drejtuar nga pjesëmarrësit; kështu, ushtrimi mund të konsiderohet si vetë-vlerësim.

Seminari praktik mund të organizohet nga çdokush prej palëve të interesuara për të cilët është hartuar ky udhëzues (shihni pjesën 2.2). Planifikimi dhe kryerja e seminarit praktik duhet të bazohet në parimin e transparencës; është shumë e rëndësishme që informacioni i paraqitur të jetë i qartë dhe i tërësishëm dhe që lista e pjesëmarrësve t'i vihet në dispozicion kujtqdo që është i interesuar në këtë proces.

Organizatorëve u këshillohet të përdorin hartën e palëve të interesuara për të përcaktuar njerëzit që do të ftohen në seminarin praktik, si dhe të kërkojnë të sigurojnë përfaqësim të mjaftueshëm. Për ta arritur këtë, nuk është vetëm thelbësore që të paktën një palë e interesuar nga secila hallkë e zinxhirit të vlerës të thirret për të marrë pjesë, por që ky person të njihet si një palë e interesuar legjitime, e rëndësishme dhe e përshtatshme në nivelin vendor. Për më tepër, ky person duhet të ketë kapacitetin të ndikojë në rezultate. Vendi i zhvillimit të seminarit praktik duhet të jetë asnjëherë.

Seminari do të zgjasë katër deri në pesë orë dhe do të përfshijë dy aktivitete kryesore:

- Rishikimi, zgjerimi dhe vërtetimi i hartës së palëve të interesuara dhe afatet kohore, të cilat do të jenë krijuar para seminarit me qëllim mbështetjen dhe pasurimin e diskutimit (shihni pjesën 3.1).
- Vlerësimi i kushteve të nevojshme për krijimin e TGJ-së dhe ndikimet e procesit të TGJ-së (shihni pjesën 3.2.2).

Seminari praktik mund të drejtohet nga dikush që nuk është i përfshirë në procesin e TGJ-së dhe/ose një palë e interesuar në zinxhirin e vlerës. Është e rëndësishme që drejtuesit të kenë:

- Kohën dhe gatishmërinë të studiojnë këtë udhëzues përpara zhvillimit të seminarit praktik.
- Kapacitetin për të promovuar pjesëmarrje të hapur dhe miqësore të pjesëmarrësve.
- Aftësinë për të dëgjuar pikëpamje të ndryshme dhe për t'u përqendruar në kontributet e të gjithëve.

Duke marrë parasysh faktin se ky është një seminar praktik i përqendruar në vetë-vlerësimin e kushteve dhe ndikimeve të procesit të TGJ, në asnjë moment drejtuesi nuk mund të marrë pjesë në vlerësim. Një pikëpamje plotësuese mund të ofrohet nga një moderator i jashtëm vendor: ky person ndihmon që procesi i vlerësimit të ngelet i paanshëm, ndërkohë që moderatorin vendor ndihmon në përshtatjen e instrumentit me kontekstin.

Aty ku është e mundur, këshillohet që në një procesi të ndarë të TGJ-së të përfshihet një moderator i tretë. Kjo gjë do të mundësojë shkëmbimin e përvojave gjatë zbatimit të instrumentit, të mësuarit nga kolegët si dhe transferueshmërinë e vlerësimit.

Gjatë zhvillimit të seminarit praktik për vlerësimin e kushteve dhe ndikimeve, këshillohet të keni përgatitur artikuj kancelarie për regjistrimin e vlerësimeve dhe komenteve. Për këtë qëllim mund të përdoren tabakë të mëdhenj letre, ku mund të shënohen vlerësimet dhe komentet që t'i shohë çdo pjesëmarrës. Gjithashtu, është e mundur që informacioni të plotësohet në këtë udhëzues, si në formatin elektronik ashtu edhe në atë fizik.

CONDICIONES NECESARIAS

DEFINICION

1. **COMPENSIÓN** (Scale: 1-5)
2. **LEGITIMIDAD PROTECCIÓN** (Scale: 1-5)
3. **REGLAMENTO DE USO** (Scale: 1-5)

USO DEL SELLO

1. **ANTICIPACIÓN DEL SELLO** (Scale: 1-5)
2. **USO DEL SELLO** (Scale: 1-5)

GOBERNANZA

1. **ORGANIZACIÓN GUBERNAL** (Scale: 1-5)
2. **SOBERANÍA FINANCIERA Y SERVICIOS** (Scale: 1-5)
3. **MECANISMOS DE COMUNICACIÓN** (Scale: 1-5)
4. **SISTEMA DE CONTROL** (Scale: 1-5)
5. **SISTEMA DE MONITOREO Y EVALUACIÓN** (Scale: 1-5)

Handwritten notes in Spanish provide detailed explanations for each item, such as 'Elaboración de un plan de trabajo', 'Elaboración de un plan de trabajo', 'Elaboración de un plan de trabajo', etc.

Nëse seminari ka më shumë se sa dhjetë pjesëmarrës, rekomandohet metoda e "World Café³", pasi mundëson një drejtim më të mirë të tij. Rekomandohet gjithashtu që pjesëmarrësit të jenë përgjegjës për të vendosur nëse vlerësimi do të bëhet hapur ose në fshehtësi; nëse zgjedhin këtë të fundit, duhet të llogaritet mesatarja e rezultateve dhe kjo gjithsesi duhet të pasohet nga një diskutim, gjatë të cilit të regjistrohen komentet. Nëse një diskutim i hapur nuk është i këshillueshëm sepse pjesëmarrësit nuk do të shprehnin mendimet e tyre lirisht për shkak të dinamikës lokale të energjisë, mund të konsiderohet një metodë alternative e mbledhjes së të dhënave, siç është intervistimi.

3. Për më shumë informacion rreth kësaj metode, vizitoni www.theworldcafe.com

3.2.2 Matricat e Vlerësimit

Matricat përmbajnë një përkufizim të asaj që synojnë të vlerësojnë kushtet dhe treguesit, si dhe një hapësirë për të plotësuar vlerësimet dhe komentet. Në këtë udhëzues, ato ndahen në dy grupe:

Grupi i parë i matricave përmban tre kushtet kryesore: (i) Përkufizimin dhe mbrojtjen e TGJ-së, (ii) administrimin e vulës së TGJ-së, si dhe (iii) drejtimin e TGJ-së. Çdo kusht përmban një grup nën-kushtesh, të cilat vlerësohen sipas një sistemi klasifikimi me pikë nga 1 deri tek 5.

Më poshtë jepen tre shembuj të skenarëve të mundshëm për çdo nën-kusht:

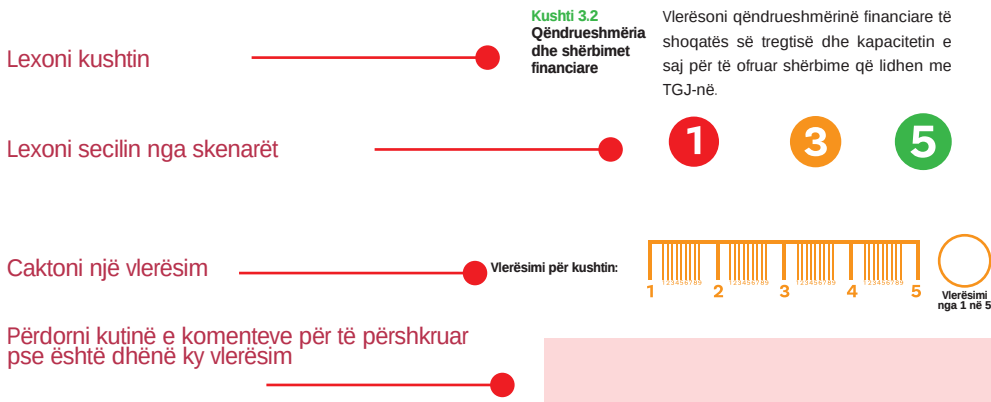
- 1 përfaqëson vlerësimin më të ulët dhe sinjalizon kushtet e pasigurta.
- 3 është vlerësimi mesatar dhe sinjalizon pak progres.
- 5 është vlerësimi më i lartë dhe sinjalizon që kushti është plotësuar.

Grupi i dytë i matricave përbën treguesit e ndikimit që u korrespondojnë katër dimensioneve: shoqërore, kulturore, ekonomike dhe mjedisore. Çdo matricë trajton një nga këto dimensionet me treguesit e vetë përkatës dhe shtron pyetjen nëse procesi i TGJ-së ka ndikuar apo jo tek treguesi. Jepet hapësirë për të vlerësuar ndikimin në një shkallë nga -5 deri tek 5 dhe për regjistrimin e komenteve që justifikojnë këtë vlerësim. Kjo mundëson krahasimet dhe vëzhgimin e ndryshimeve në të ardhmen.

**Shpjegimi hap - pas - hapi
për mënyrën e vlerësimit të
kushteve dhe ndikimeve**

Hapat për vlerësimin e kushteve

Shembull: TGJ Xhelatina Gujava Bocadillo Veleño

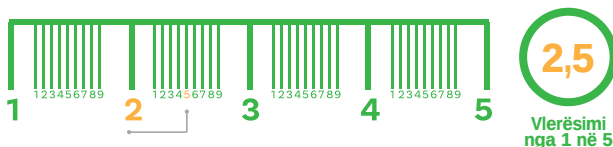
Kushti 3.2

Qëndrueshmëria dhe shërbimet financiare

Vlerësimi:

- 1** Shoqata tregtare nuk është financiarisht e qëndrueshme dhe as nuk ofron shërbime për anëtarët e saj.
- 3** Shoqata tregtare është disi e qëndrueshme financiarisht falë mbështetjes së jashtme dhe ajo u ofron disa shërbime anëtarëve të saj.
- 5** Shoqata tregtare është e qëndrueshme financiarisht dhe ofron disa shërbime për anëtarët e saj, si p.sh.; trajnim, mbështetje për formalizimin, kërkimin në zinxhirin e vlerës, etj.

Vlerësimi i kushtit

Komente

Statutet e shoqatës së prodhuesve Fedeveleños përmbledhin shërbimet që ajo shpreson të jetë në gjendje t'ua ofrojë anëtarëve të saj. Shoqata pranon rëndësinë e ofrimit të këtyre shërbimeve në mënyrë të efektshme. Aktualisht, ka evidentuar një mungesë burimesh dhe mekanizmesh financimi që do t'i mundësonin këtë gjë.

Hapat për vlerësimin e treguesve

TREGUESI:

1. Besimi dhe solidariteti

PYETJA

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Ndërtimi i besimit dhe solidaritetit ndërmjet palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës. Shembull: Ndryshimet në llojin dhe shpeshtësinë e dialogut apo ndërveprimit ndërmjet palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës.

DIMENSIONI

Dimensioni Social

FUSHA E VLERËSIMIT

Impact	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

0 1 2 3 4 5

Vlerësimi nga 1 në 5

Komente

KUTIA E KOMENTEVE

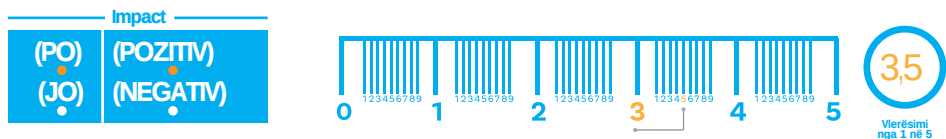
Shembull: TGJ Xhelatina Gujava Bocadillo Veleño

Tregues

1. Besim dhe solidaritet

A ka pasur procesi i TGJ-së ndikim tek...?

Ndërtimi i besimit dhe solidaritetit ndërmjet palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës. Shembull: Ndryshimet në llojin dhe shpeshtësinë e dialogut apo ndërveprimit ndërmjet palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës.

Komente

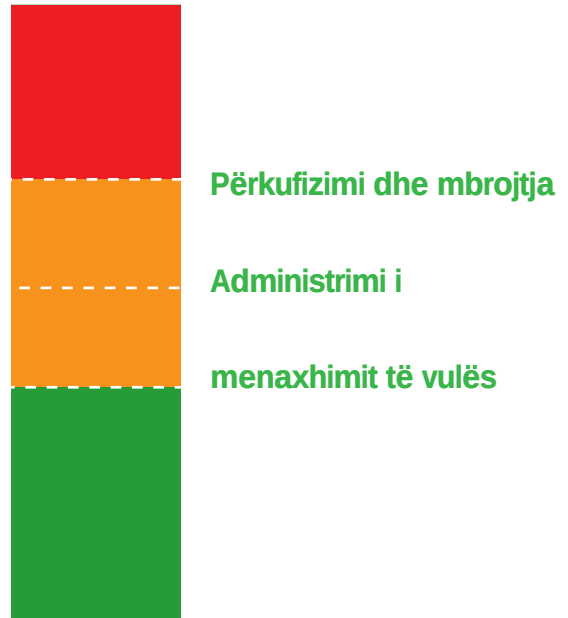
Procesi i TGJ-së ka çuar drejt krijimit të hapësirave për debat që kanë ndërtuar besim tek palët e interesuara dhe kanë krijuar ndjesinë e transparencës më të madhe për sa i përket procesit. Megjithatë, ka qenë e vështirë të ndërtohej besimi dhe solidariteti për shkak të interesave të veçanta të secilës lidhjeje të zinxhirit të vlerës.

Metoda të tjera vlerësimi:

Si një mënyrë për të plotësuar seminarin për vlerësimin e kushteve dhe ndikimeve, rekomandohet përdorimi i sondazheve në letër apo në internet, (si SurveyMonkey), intervista gjysmë të strukturuar dhe/ose studime teknike. Studimet teknike shërbejnë për të prodhuar informacion objektiv në lidhje me ndryshimet e vërejtura në tregues të tillë si shpërndarja e vlerës në të gjithë zinxhirin, përfitimi dhe cenueshmëria ndaj dëmtuesve dhe sëmundjeve. Duhet të përdoret çdo informacion dytësor i disponueshëm në lidhje me treguesit. Si informacioni parësor ashtu edhe ai dytësor mund të shërbejnë qoftë në mbështetje të diskutimeve gjatë seminarit praktik, ashtu edhe për të minimizuar subjektivitetin në vlerësime. Shembuj:

Dimensioni	Tregues	Studim
Dimensioni shoqëror	1. Besim dhe solidaritet 2. Bashkëpunimi	Sondazh mbi kapitalin shoqësor
Dimensioni kulturor	1. Vlerësim i produktit 2. Marrëdhënie me forma të tjera të shprehjes kulturore 3. Ringjallja dhe transmetimi 4. Zakonet e konsumimit 5. Vlerësimi i tregtisë	Etnografi
Dimensioni ekonomik	1. Përfitimi 2. Ndarja e tregut 3. Diferencimi 4. Shpërndarja e diferencimit	Studim tregu Analiza e zinxhirit të vlerës
Dimensioni mjedisor	1. Cenueshmëria ndaj dëmtuesve dhe sëmundjeve 2. Uji	Studim mbi humbjen e biodiversitetit Gjurmë uji
	3. Cilësia e ajrit 4. Efikasiteti i energjisë	Gjurmë karboni
	5. Toka 6. Nënproduktet dhe mbetjet	Studim i tokës Gjurmë ekologjike Gjurmë transporti

Kushtet e nevojshme për ndërtimin e një TGJ-je

Kushti 1: TGJ përkufizimi dhe mbrojtja

Kushti 1.1 Të kuptuarit

Vlerësoni si e kupton një palë e interesuar e zinxhirit të vlerës çfarë është TGJ-ja dhe pse është e rëndësishme të aplikohet për mbrojtje të produktit të tyre.

Vlerësimi:

1

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës kanë dëgjuar rreth TGJ-së por nuk janë të sigurt se çfarë është apo se përse u nevojitet.

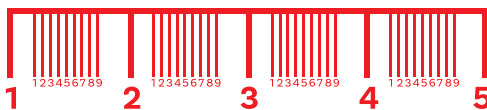
3

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës e dinë se çfarë është TGJ-ja dhe se çfarë ka për synim të mbrojtje, por nuk janë të sigurt se përse u nevojitet për produktin e tyre.

5

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës e dinë se çfarë është TGJ-ja dhe bashkërisht evidentojnë nevojën për mbrojtje të tillë.

Vlerësimi për kushtin:

Vlerësimi
nga 1 në 5

Komente

Kushti 1.2

Kodi i praktikës

Vlerësoni ekzistencën e kodit të praktikës, njohuritë për atë që duhet të përmbajë, si dhe pjesëmarrjen dhe përfaqësimin e aktorëve të ndryshëm të zinxhirit të vlerës në procesin e përcaktimit të tij.

Vlerësimi:

1

Nuk ka një kod të praktikës, palët e interesuara të zinxhirit të vlerës nuk dinë se çfarë është, çfarë duhet të përmbajë apo për çfarë është dhe nuk ka asnjë organizatë që mbështet procesin që e përcakton atë.

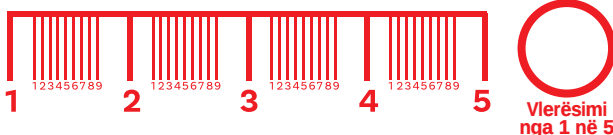
3

Ekziston një kod praktike që nuk është përcaktuar nga palët e interesuara të zinxhirit të vlerës, por palët e interesuara e kuptojnë rëndësinë e miratimit të tij apo përcaktimin e një kodi të ri që ata mendojnë se i përfaqëson më mirë, si dhe ndarjen me çdo palë të interesuar dhe zbatimin e tij.

5

Ka një kod praktike që ishte rezultati i një procesi pjesëmarrjeje. Përmban të gjithë elementët e nevojshëm, po zbatohet dhe palët e interesuara të zinxhirit të vlerës janë të njohur me të.

Vlerësimi për kushtin:

Komente

Kushti 1.3 Zbatimi për mbrojtje

Vlerësoni pjesëmarrjen, informacionin në dispozicion dhe përfaqësimin e interesave të aktorëve të ndryshëm të zinxhirit të vlerës në procesin e aplikimit për mbrojtje.

Vlerësimi:

1

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës nuk janë të njohur me procesin e aplikimit për mbrojtjen e TGJ-së dhe nuk e dinë se si mund të marrin pjesë.

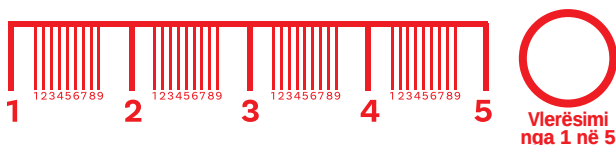
3

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës janë të njohur me disa hapa në procesin e aplikimit për mbrojtjen e TGJ-së dhe kanë marrë pjesë në disa aktivitete të lidhura me të.

5

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës janë të njohur me procesin e aplikimit dhe elementet normative që e shoqërojnë dhe ata marrin pjesë në proces.

Vlerësimi për kushtin:

Komente

Kushti 2: Administrimi i vulës së TGJ-së

Kushti 2.1 Autorizimi i vulës

Vlerësimi:

1

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës nuk janë të njohur me procesin e autorizimit dhe nuk e njohin organin ose organizatën që autorizon përdorimin e vulës.

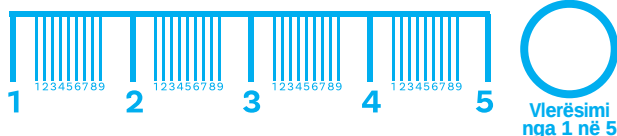
3

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës e njohin organin që autorizon dhe rregullon përdorimin e vulës dhe mund të identifikojnë disa nga hapat e kërkuar për marrjen e autorizimit. Një grup i vogël i prodhuesve apo artizanëve të mundshëm është i autorizuar.

5

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës e njohin organin që autorizon dhe rregullon përdorimin e vulës dhe mund të identifikojnë hapat e kërkuar për marrjen e autorizimit. Një numër i madh i prodhuesve apo artizanëve të mundshëm janë të autorizuar.

Vlerësimi për kushtin:

Komente

Kushti 2.2

Aftësia për autorizim dhe sistemi i kontrollit

Vlerësoni nëse shoqata tregtare e ka aftësinë për të autorizuar përdorimin e vulës dhe nëse ka aftësinë për të kontrolluar përdorimin pa ndikuar në nivelet e besimit.

Vlerësimi:

1

Shoqata tregtare nuk ka aftësi për të autorizuar përdorimin e vulës, nuk ka asnjë sistem kontrolli për përdorimin e vulës dhe shoqata tregtare dhe anëtarët e saj nuk janë në dijeni të rëndësisë së këtyre elementeve.

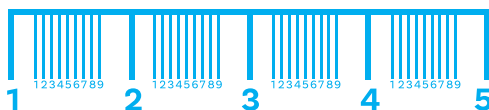
3

Shoqata tregtare ka aftësinë për të autorizuar përdorimin e vulës dhe ka një sistem kontrolli që është hartuar me pjesëmarrjen e anëtarëve të saj, por masat e kontrollit nuk zbatohen.

5

Shoqata tregtare ka aftësinë për të autorizuar përdorimin e vulës, një sistem kontrolli që është hartuar me pjesëmarrjen e anëtarëve të saj dhe kapacitetin njerëzor dhe financiar për të zbatuar masat e vendosura të kontrollit pa dëmtuar besimin.

Vlerësimi për kushtin:

Vlerësimi
nga 1 në 5

Komente

Kushti 2.3 Administrimi i vulës së TGJ-së

Vlerësoni si dhe kur e përdorin palët e interesuara të zinxhirit të vlerës* vulën TGJ.

* Ky kusht zbatohet vetëm për palët e interesuara të zinxhirit të vlerës që do ta përdorin vulën.

Vlerësimi:

1

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës që janë të autorizuar të përdorin vulën e TGJ-së nuk e përdorin atë për të dalluar produktin e tyre dhe nuk janë të qartë se si ta përdorin atë.

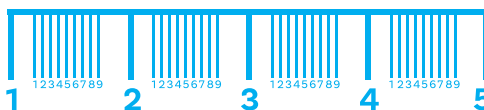
3

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerave ndonjëherë e përdorin vulën e TGJ-së në disa produkte kur ata marrin pjesë në panaire dhe/ose kur organi autorizues dhe rregullues u jep atyre etiketa apo ngjitëse me vulën e stampuar.

5

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës që janë të autorizuar të përdorin vulën e TGJ-së e përdorin atë për të dalluar produktin e tyre në tregje të ndryshme dhe e bëjnë këtë në mënyrë autonome ose në përputhje me rregullat që janë përcaktuar.

Vlerësimi për kushtin:

Komente

Kushti 2.4 Promovimi i vulës TGJ

Vlerësoni nëse ka nisma për të promovuar vulën e TGJ për produktin që ndihmon në parandalimin e plagjiaturës ose konkurrencës së pandershme.

Vlerësimi:

1

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës dhe/ose shoqatat tregtare nuk promovojnë gjerësisht njohjen e vulës së TGJ-së ndërmjet konsumatorëve, industrive ose bizneseve lokale. *

3

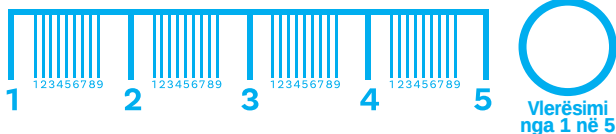
Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës dhe/ose shoqatat tregtare promovojnë njohjen e vulës së TGJ-së ndërmjet konsumatorëve, industrive dhe bizneseve lokale, por mungesa e ndërgjegjësimit vazhdon dhe kjo nuk ndihmon për të parandaluar kopjet apo konkurrencën e padrejtë.

5

Palët e interesuara të zinxhirit të vlerës dhe/ose shoqatat tregtare promovojnë gjerësisht njohjen e vulës së TGJ-së ndërmjet konsumatorëve, industrive dhe bizneseve lokale, dhe kjo ndihmon në parandalimin e kopjeve dhe konkurrencës së pandershme.

* Ky kufizim në nivelin lokal mund të hiqet për të përfshirë nivelet kombëtare dhe ndërkombëtare kur përshtatet instrumenti.

Vlerësimi për kushtin:

Komente

Kushti 3: TGJ Drejtimi

Kushti 3.1 Shoqata tregtare

Vlerësoni legjitimitetin e shoqatës tregtare dhe kapacitetin e saj për të menaxhuar TGJ-në dhe për t'u mobilizuar rreth saj.

Vlerësimi:

1

Nuk ka asnjë shoqatë tregtare që përfaqëson apo administron interesat e palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës.

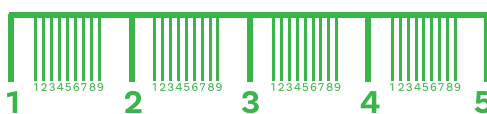
3

Ekziston një shoqatë tregtare me një farë legjitimiteti midis palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës për të menaxhuar interesat e tyre në lidhje me TGJ-në. Ajo arrin të bëjë që anëtarët e saj të marrin pjesë në vendimmarrje, por nuk mobilizon palë të interesuara të jashtëm dhe/ose jo-anëtarë.

5

Ekziston një shoqatë tregtare me legjitimitet midis aktorëve të zinxhirit të vlerës për të menaxhuar interesat e tyre në lidhje me TGJ-në. Ajo arrin të bëjë që anëtarët e saj të marrin pjesë në mënyrë aktive në vendimmarrje dhe të bashkërendohen me palë të interesuara të jashtëm dhe/ose jo-anëtarë.

Vlerësimi për kushtin:

Vlerësimi
nga 1 në 5

Komente

Kushti 3.2 Qëndrueshmëria dhe shërbimet financiare

Vlerësoni qëndrueshmërinë financiare të shoqatës tregtare dhe aftësinë e saj për të ofruar shërbime në lidhje me TGJ-në.

Vlerësimi:

1

Shoqata tregtare nuk është e qëndrueshme financiarisht dhe as nuk ofron shërbime për anëtarët e saj.

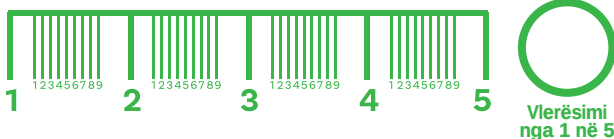
3

Shoqata tregtare është disi e qëndrueshme financiarisht falë mbështetjes së jashtme dhe ofron disa shërbime për anëtarët e saj.

5

Shoqata tregtare është e qëndrueshme financiarisht dhe ofron disa shërbime për anëtarët e saj, siç janë: trajnimi, mbështetja për zyrtarizimin, kërkime në zinxhirin e vlerës, etj.

Vlerësimi për kushtin:

Komente

Kushti 3.3

Mekanizmat e komunikimit

Vlerësoni efikasitetin e komunikimit ndërmjet anëtarëve të shoqatës tregtare.

Vlerësimi:

1

Nuk ka mekanizma efektive për komunikim midis anëtarëve të shoqatës tregtare dhe palëve të interesuara jo-anëtare në zinxhirin e vlerës.

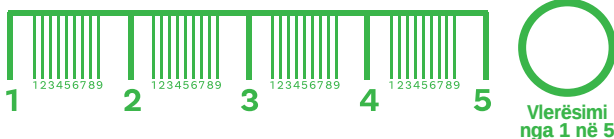
3

Ekzistojnë mekanizma për komunikim ndërmjet anëtarëve të shoqatës tregtare dhe palëve të tjera të interesuara të zinxhirit të vlerës, por sfidat vazhdojnë.

5

Ekzistojnë mekanizma të efektshëm për komunikim ndërmjet anëtarëve të shoqatës tregtare dhe palëve të tjera të interesuara të zinxhirit të vlerës, për ofrimin dhe marrjen e informacionit, dërgimin e ftesave dhe pjesëmarrjen në takime, për ofrimin dhe përdorimin e shërbimeve, etj.

Vlerësimi për kushtin:

Komente

Kushti 3.4

Burime për mbrojtje

Vlerësoni njohuritë dhe kapacitetin e shoqatës tregtare për marrjen e masave (ligjore ose të tjera) për të parandaluar plagjiaturën dhe konkurrencën e pandershme.

Vlerësimi:

1

Shoqata tregtare nuk është në dijeni të rasteve të mundshme të shkeljes së TGJ-së ose të masave (ligjore ose të tjera) që mund të marrë për të mbrojtur TGJ-në e saj.

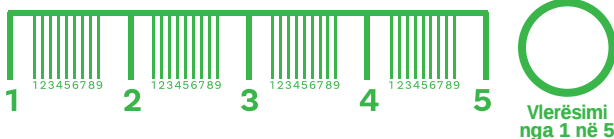
3

Shoqata tregtare është e vetëdijshme për rastet e mundshme të shkeljes së TGJ-së dhe njih një numër të kufizuar masash që mund të marrë për të mbrojtur TGJ-të e saj, por nuk ka burime njerëzore ose financiare për të marrë masa, nëse ato janë të nevojshme ose konsiderohen me interes.

5

Shoqata tregtare është e vetëdijshme për rastet e mundshme të shkeljes së TGJ-së, njih disa masa që mund të marrë për të mbrojtur TGJ-të e saj (paralajmërime për shpërndarësit, vizita dhe rekomandime që synojnë shmangien e shkeljeve, sjelljen e shkeljeve në vëmendjen e zyrës kombëtare të pronësisë intelektuale, autoritetit të konkurrencës ose institucioni përkatës dhe masat ligjore), si dhe ka burimet njerëzore dhe financiare për të marrë masa nëse ato janë të nevojshme apo konsiderohen me interes.

Vlerësimi për kushtin:

Komente

Kushti 3.5 Sistemi i vlerësimit dhe monitorimit

Vlerësoni kapacitetin e shoqatës tregtare për të mbledhur informacion dhe për ta përdorur atë në vendimarrje.

Vlerësimi:

1

Shoqata tregtare nuk ka një sistem monitorimi dhe vlerësimi (M&V) për TGJ që ndjek aktivitetet që po kryhen ose rezultatet e marra me burimet e disponueshme.

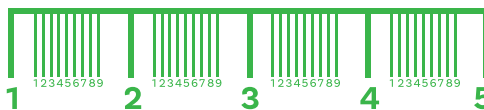
3

Shoqata tregtare ka një sistem M&V për TGJ, por nuk mbledhet asnjë informacion mbi aktivitetet që po kryhen ose rezultatet e marra me burimet e disponueshme.

5

Shoqata tregtare ka një sistem M&V për TGJ që gjurmon aktivitetet që po kryhen dhe rezultatet e marra me burimet e disponueshme dhe ky informacion përdoret në vendimarrje.

Vlerësimi për kushtin:

Vlerësimi
nga 1 në 5

Komente

Rast Studimor #3: Djathi Paipa

Minimizimi i plagjiaturës dhe konkurrencës së padrejtë është një nga sfidat kryesore të zbatimit të një TGJ-je. Në tregjet e Paipa-s dhe Sotaquirá-t (Boyacá, Kolumbi), si dhe në komunitatet e tjera fqinje, shiten djathëra të ndryshëm me emrin "Paipa". Këta djathëra kërkojnë të përfitojnë nga reputacioni i TGJ-së së këtij produkti, por ata nuk kanë karakteristikat e tij (vitin e prodhimit, ngjyrën, shijen, trashësinë, etj.)

Përballë sfidës për të mbajtur nën kontroll shitjen e produkteve të falsifikuara, të cilat zakonisht shiten me një çmim më të ulët, prodhuesit e djathit Paipa filimisht shqyrtuan një mundësi që kishin në dispozicion: t'i kërkonin Sekretarit të Shëndetësisë të qeverisë rajonale të largonte produktet që nuk plotësonin kushtet nga dyqanet e vogla dhe të mëdha.

Megjithatë, prodhuesit vendosën të mos e ndërmarrin këtë veprim, sepse e konsideruan të rëndësishme mbrojtjen dhe ruajtjen e parimit që djathi Paipa është një produkt që i përket të gjithëve në tregti dhe në komunitet.

Prandaj, në prill 2017, prodhuesit e djathit Paipa dhe programi "Boyacá, Toka e Shijeve" të udhëhequr nga Zyra e Prodhueshmërisë e Qeverisë Rajonale të Boyacá-s, me mbështetjen e Agjencisë Ndërkombëtare të Bashkëpunimit Japonez (JICA) dhe qeverive komunale të Paipas dhe Sotaquirá-s, ngritën fushatën e parë të pozicionimit të djathit Paipa. Fushata synon të bëjë blerësit dhe shitësit e të dyja komunave të vetëdijshëm për rëndësinë e njohjes dhe vlerësimit të produktit të tyre, duke shpresuar të mbrojnë të ardhmen e shitjes së djathit autentik Paipa (Qeveria Komunale e Paipas, 2017).

Ndikimet e procesit të TGJ-së

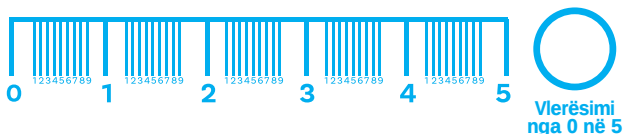
Tregues

1. Besim dhe solidaritet

A ka pasur procesi i TGJ-së ndikim tek...?

Ndërtimi i besimit dhe solidaritetit ndërmjet palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës. Shembull: Ndryshimet në llojin dhe shpeshtësinë e dialogut apo të ndërveprimit ndërmjet palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITV) (NEGATIV)

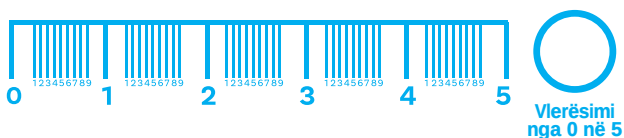
Komente

2. Pjesëmarrje

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Pjesëmarrje e palëve më të cenueshme të interesuara të zinxhirit të vlerës. Shembull: Ndryshime në pjesëmarrje apo në fuqinë negociuese të prodhuesve gra, atyre të moshuar, të vegjël dhe/ose lidhjet me zinxhirin e vlerës.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITV) (NEGATIV)

Komente

3. Bashkëpunimi

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Bashkëpunimi ndërmjet palëve të interesuara të zinxhirit të vlerës për arrijtjen e objektivave të përbashkët apo projekteve të kryera.

Shembull: Ndërtimi i partneriteteve produktive ndërmjet palëve të interesuara, lidhjeve të zinxhirit të vlerës apo shoqatave.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Vlerësimi nga 0 në 5

Komente

4. Kërkimi shkencor dhe trajnimi

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Përmbajtja në lidhje me produktin e mbrojtur në shkolla, universitete dhe institucione vendore të trajnimit në programet mësimore dhe në programet e tyre kërkimore.

Shembull: Përfshirja e njohurive dhe evidentimi i produktit në programet dhe kërkimin shkencor të aplikuar për përmirësimin e procesit të prodhimit të zinxhirit të vlerës.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Vlerësimi nga 0 në 5

Komente

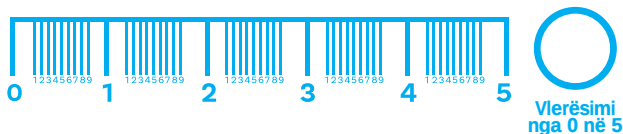
5. Rinovimi i brezave dhe kthimi i popullsisë

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Përfshirja e të rinjve dhe njerëzve që kthehen në rajon në lidhje të ndryshme në zinxhirin e vlerës.

Shembuj: Rinovimi i lidhjeve të ndryshme të vlerës së brezave falë tërheqjes së produktit të mbrojtur; përfshirja e viktimave të konfliktit që po kthehen në rajon.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Komente

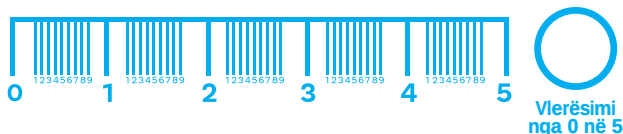
6. Siguria dhe shëndeti në vendin e punës

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Zbatimi i strategjive të sigurisë dhe shëndetit në vendin e punës.

Shembuj: Vendosja e nxjerrësve të tymit kimik dhe nxehtësisë; përdorimi i pajisjeve mbrojtëse personale (doreza, syze, etj.).

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Komente

Tregues

1. Vlerësimi i produktit

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Vlerësimi kulturor apo marrëdhënia që komuniteti ka me produktin e mbrojtur.

Shembuj: Ndjenja e përkatësisë, evidentimi me produktin, organizimi i aktiviteteve siç janë: konkurset, turnetë, etj.

Ndikimi	
(PO)	(POZITIV)
(JO)	(NEGATIV)

Vlerësimi nga 0 në 5

Komente

2. Lidhja me shprehje të tjera kulturore

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Prania e produktit të mbrojtur në forma të tjera të shprehjes kulturore ose lidhja e tij me to.

Shembuj: Karnavalet ose panairët, tradita gojore (tregime, këngë popullore, gjëegjëza, poezi), muzikë, vallëzim, kuzhinë, arkitekturë, trillime sendesh, etj.

Ndikimi	
(PO)	(POZITIV)
(JO)	(NEGATIV)

Vlerësimi nga 0 në 5

Komente

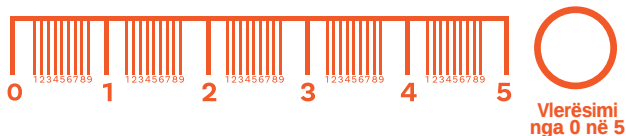
3. Ringjallja dhe transmetimi

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Ringjallja dhe transmetimi i praktikave dhe njohurive tradicionale rreth produktit, si dhe hapësirat dhe format e shprehjes të përdorura në transmetim.

Shembuj: Takime mes artizanëve dhe prodhuesve; shkëmbime mes të rinjve dhe të moshuarve; ndarja e njohurive të komunitetit në lidhje me produktin dhe tregtinë e lidhur me të.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

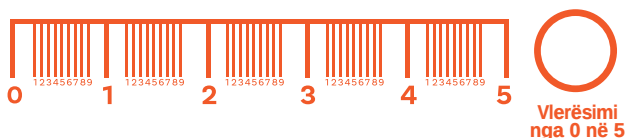
Komente

4. Zakone të konsumit

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Zakone të konsumit të produktit të mbrojtur në komunitetin lokal. Shembull: Produkte të tilla si Penja Pepper i Kamerunit dhe Quinoa Real i Bolivisë konsumohen më pak në bazë ditore nga njerëzit vendas të cilët nuk mund t'i blejnë ato për shkak të rritjes së çmimeve.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Komente

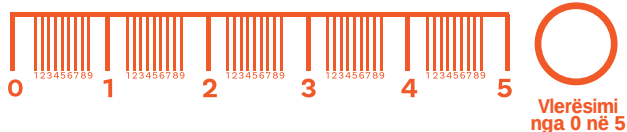
5. Vlerësimi i tregtisë

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Perceptimi i tregtive që lidhen me zinxhirin e vlerës së produktit.

Shembull: Njohja e punës së artizanëve, prodhuesve të lëndës së parë dhe përpunuesit, si dhe roli që ata luajnë në zinxhirin e vlerës.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Komente

Tregues

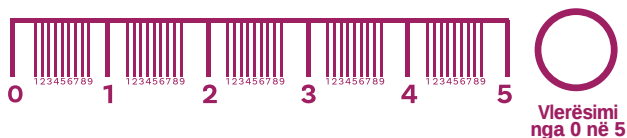
1. Përfitimi

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Përfitimi i lidhjeve të ndryshme të zinxhirit të vlerës.

Shembull: Minimizimi apo rritja e kostove për shkak të ndryshimeve teknologjike, rritjes së kërkesës apo faktorëve të tjerë.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Komente

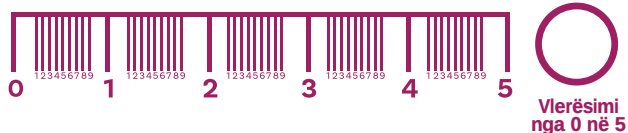
2. Ndarja në treg

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Ndarja në treg e lidhjeve të ndryshme të zinxhirit të vlerës.

Shembull: Nëse tregu përbëhet nga 100 njësi që mund të shiten, sa prej këtyre njësive janë shitur, shiten apo do të shiten në të ardhmen?

Ndikimi	
(PO) ●	(POZITIV) ●
(JO) ●	(NEGATIV) ●

Komente

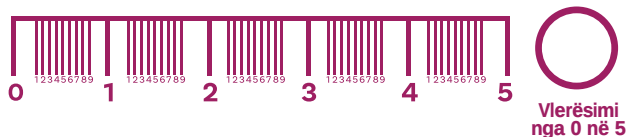
3. Dallimi

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Dallimi i produktit brenda tregut për sa i përket cilësisë, çmimit premium, etiketimit, etj.

Shembull: Produkti përmbush kriteret teknike të përcaktuara në kodin e praktikës, cilësinë e stabilizimit dhe dallimin e produktit.

Ndikimi	
(PO) ●	(POZITIV) ●
(JO) ●	(NEGATIV) ●

Komente

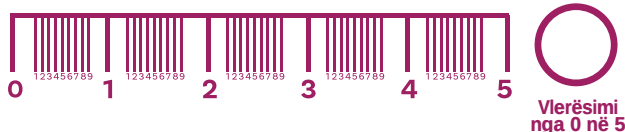
4. Punësimi dhe sipërmarrja

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Punësimi dhe sipërmarrja zyrtare.

Shembull: Krijimi apo humbja e punësimit apo e sipërmarrjes në lidhje të ndryshme të zinxhirit të vlerës .

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Komente

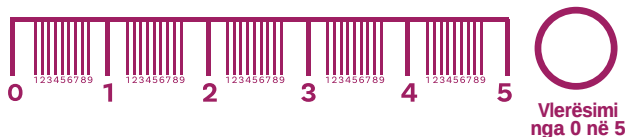
5. Shpërndarja e faktorëve të prodhimit

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Shpërndarja e faktorëve të prodhimit siç janë fuqia punëtore dhe burimet natyrore dhe financiare, në kuptim të faktit nëse monopolizohen ose jo nga zinxhiri i vlerës së produktit të mbrojtur.

Shembull: Në Meksikë, monopoli i Tequila-s në zonën gjeografike të mbuluar nga TGJ, ka zhvendosur operacione të tjera të prodhimit të kryera më parë atje.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Komente

6. Marrëdhëniet ndër-sektoriale

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Lidhjet ndërmjet zinxhirit të vlerës dhe produkteve të tjera apo sektorëve ekonomikë, siç janë industritë e turizmit dhe restoranteve.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Vlerësimi nga 0 në 5

Komente

7. Shpërndarja e vlerës

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Shpërndarja e vlerës përgjatë zinxhirit të vlerës.

Shembuj: Çmimi i drejtë në të gjitha hallkat e zinxhirit të vlerës; pjesa e çmimit përfundimtar që merret nga secila lidhje

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Vlerësimi nga 0 në 5

Komente

Tregues

1. Ndjeshmëria ndaj dëmtuesve dhe sëmundjeve

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Ndjeshmëria e të korrave ndaj dëmtuesve dhe sëmundjeve

Shembull: Kalimi nga polikultura në monokulturë mund të zvogëlojë diversitetin gjenetik dhe të ndikojë negativisht në aftësinë për t'u përshtatur ndaj kërcënimeve.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Vlerësimi
nga 0 në 5

Komente

2. Uji

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Cilësia dhe sasia e ujit të disponueshëm dhe përdorimi efikas i tij.

Shembuj: Ndotja e ujit për shkak të kimikateve bujqësore; ulja e disponueshmërisë së ujit për shkak të sistemeve të reja të ujitjes; përdorim efikas i ujit falë ndërtimit të rezervuarëve; etj.

Ndikimi	
(PO) (JO)	(POZITIV) (NEGATIV)

Vlerësimi
nga 0 në 5

Komente

3. Ajri

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Cilësia e ajrit.

Shembull: Ndotja e ajrit e shkaktuar nga motorët e vjetëruar me djegie dhe/ose lëshon gazra të serës, pa plane për zbutje ose kompensim.

Ndikimi	
(PO) ●	(POZITIV) ●
(JO) ●	(NEGATIV) ●

Vlerësimi
nga 0 në 5

Komente

4. Efikasiteti i energjisë

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Efikasiteti i energjisë.

Shembull: Kalimi tek energjia e rinovueshme apo e pastër, si energjia diellore, e erës dhe/ose hidraulike.

Ndikimi	
(PO) ●	(POZITIV) ●
(JO) ●	(NEGATIV) ●

Vlerësimi
nga 0 në 5

Komente

5. Dheu

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Soil composition.

Examples: Erosion or loss of microorganisms due to compaction, overexploitation, etc.; or conversely, soil preparation that promotes its sustainable use.

Ndikimi	
(PO)	(POZITIV)
(JO)	(NEGATIV)

Vlerësimi
nga 0 në 5

Komente

6. Nën- produktet dhe mbetjet

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Reduktimi, ripërdorimi dhe riciklimi i nënprodukteve dhe mbetjeve që dalin nga proceset e prodhimit.

Ndikimi	
(PO)	(POZITIV)
(JO)	(NEGATIV)

Vlerësimi
nga 0 në 5

Komente

7. Rinovimi

A ka pasur procesi i TGJ-së një ndikim tek ...?

Prodhimi vendor dhe rinovimi i materialeve.

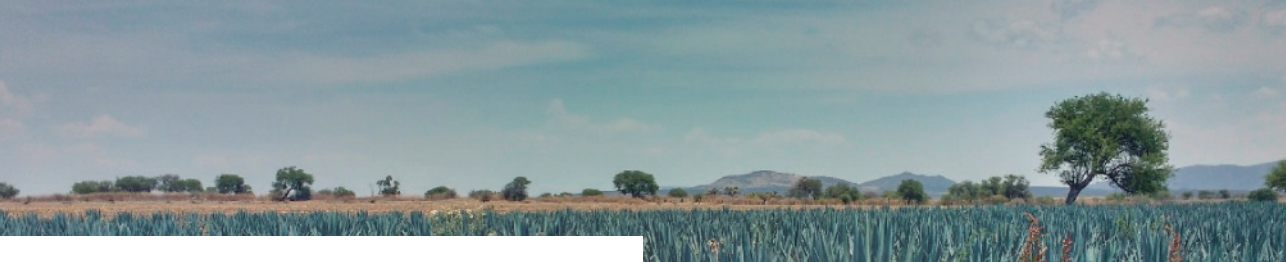
Shembull: Plantacione druri për dru zjarri ose paketim.

Ndikimi	
(PO) •	(POZITIV) •
(JO) •	(NEGATIV) •

Vlerësimi
nga 0 në 5

Komente

Rast Studimor #4: Tequila

TGJ-ja e Tequila-s ekziston që prej vitit 1974. Ishte e para që u krijua në Meksikë dhe e para jashtë Evropës. Ajo kontrollohet nga Këshilli Rregullativ i Tequila-s, një organizatë që është e ngarkuar kryesisht me verifikimin dhe vërtetimin e respektimit të Standardit Zyrtar për Tequila-n (ekuivalenti i tyre për kodin e etikës). Rritja e paparë e kërkesës kombëtare dhe ndërkombëtare për Tequila-n në dekadën e kaluar ka pasur ndikime të konsiderueshme të pafavorshme vendore. Në nivel ekonomik, plotësimi i kërkesës ka destabilizuar tregun e faktorëve të prodhimit në rajonin e mbuluar nga TGJ-ja, ku fuqia punëtore, toka dhe kapitali janë përqendruar tashmë në një industri të vetme. Përveç kësaj, ardhja e bizneseve të mëdha ka krijuar kushte për integrimin vertikal dhe mekanizimin e procesit të prodhimit, duke e bërë gjithnjë e më të vështirë për prodhuesit e pavarur të agaves për të shitur produktet e tyre. Në nivel mjedisor, zgjerimi i të korrave, futja e monokulturave dhe mekanizimi i prodhimit të agaves janë vënë në pikëpyetje për shkak të përdorimit intensiv të kimikateve bujqësore dhe humbjes së biodiversitetit. Ka pasur edhe pasoja përsa u përket njohurive dhe praktikave kulturore të lidhura me rritjen e agaves, të cilat janë zhvendosur dhe kanë pak mundësi për ripërtëritje (Bowen dhe Valenzuela Zapata, 2008).

Fotot nga Miguel Navarro.

3.3. Analizimi i informacionit

Analiza e rezultateve është hapi tjetër themelor në vlerësimin e kushteve dhe ndikimeve të TGJ. Megjithëse ky udhëzues jep vetëm udhëzime të përgjithshme për kryerjen e analizës, puna e vazhdueshme në këtë front është e një rëndësie të madhe për forcimin dhe dhënien e vazhdimësisë së vlerësimit. Transformimi i rezultateve në vendime strategjike që zhvillohen në një plan veprimi do të ndihmojë në forcimin e proceseve.

Si pjesë e këtij hapi, rekomandohet që të mbahet një seminar praktik për:

- Komunikimin e rezultateve të seminarit të mëparshëm me palët e interesuara të zinxhirit të vlerës, duke i ftuar ata të ndajnë reagimet e tyre dhe të bëjnë komente, të cilat do të shërbejnë për të përfshirë palët e interesuara, të cilët nuk ishin në gjendje të merrnin pjesë, për të lehtësuar një rishikim të rezultateve dhe për të siguruar kuptueshmërinë.
- Merrni vlerësimet e plotësuara në matricat e këtij udhëzuesi ose në fletë të mëdha letre dhe bartini ato në një diagram 'merimangë' ku kushtet shkruhen në njërën anë dhe ndikimet në anën tjetër, sipas klasifikimeve të dhëna gjatë vlerësimit.
- Merrni parasysh praktikat dhe mësimet më të mira të marra që janë përdorur për të justifikuar vlerësimet. Kjo jo vetëm që përforcon vlerësimet, por gjithashtu çon në njohjen e fakteve që i mbështesin ato.

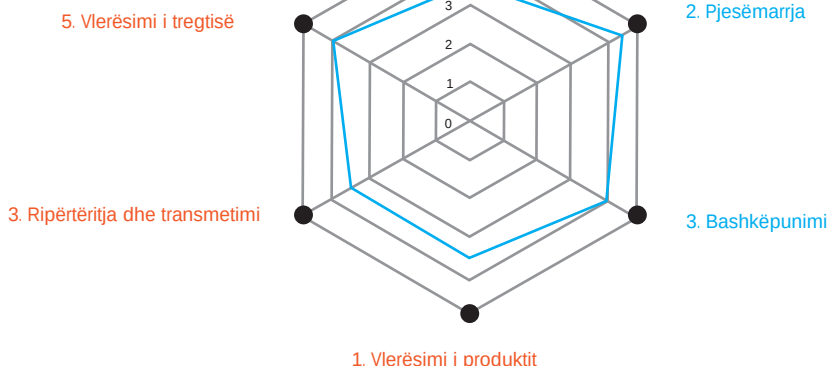
Shembull i një diagrami 'merimangë'

Dimensionet shoqërore dhe kulturore të TGJ-së së xhelatinës gujava Bocadillo Veleño

Dimensioni kulturor

1. Besimi dhe solidariteti

Dimensioni Shoqëror

Gjatë seminarit praktik të zhvilluar me palët e interesuara të zinxhirit të vlerës së TGJ-së xhelatinë Bava Guoc Bocadillo Veleño, u evidentuan ndikime pozitive për gjashtë tregues që i përkasin dimensioneve shoqërore dhe kulturore, siç tregohet në diagramin 'merimangë'. Për të dhënë një shembull, vlerësimet dhe komentet për dy tregues janë paraqitur më poshtë:

- Ripërtëritja dhe transmetimi. Vlerësimi: 3,5. Komete: Si pjesë e procesit të TGJ-së, u krye një aktivitet me gjyshet vendase që veprojnë si roje të historisë së stileve tradicionale të prodhimit. Palët e interesuara tregojnë se procesi i TGJ-së ka përforcuar projektet e mëparshme që kanë pasur sukses në frymëzimin e të rinjve. Ata gjithashtu pranojnë që kodi i praktikës pasqyron procesin e ripërtëritjes dhe transmetimit të metodave tradicionale të prodhimit.
- Bashkëpunimi. Vlerësimi: 4. Komete: Ata njohin mundësinë për të kuptuar problemet ose sfidat me të cilat përballen hallkat e ndryshme të zinxhirit të vlerës. Kjo i ka bërë palët e interesuara së bashku dhe gjithashtu i ka ndihmuar ato të zgjerojnë vizionin e tyre për rolin e luajtur nga secili në zinxhir. Një shembull konkret i bashkëpunimit do të ishte projekti kolektiv i paraqitur Ministrisë së Bujqësisë në përgjigje të thirrjes së saj për propozime.

Treguesit e mbetur nuk ishin pasqyruar në grafik sepse në kohën e seminarit nuk ishin vërejtur as ndikime pozitive dhe as negative.

3.4. Krijimi i një plani veprimi

Pasi të jenë analizuar rezultatet e vlerësimit, hapi tjetër është krijimi i një plani veprimi për të cilin palët e interesuara të zinxhirit të vlerës duhet:

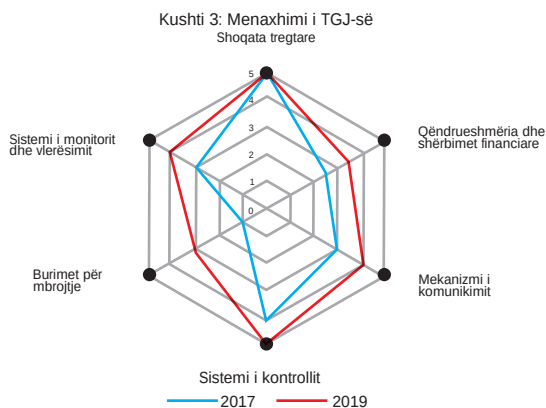
- T'u japin përparësi kushteve dhe ndikimeve më të rëndësishme negative ose neutrale që kërkojnë përgjigjen më urgjente. Kjo bën të mundur përqendrimin e kapacitetit dhe burimeve në qëllime ose objektiva specifike.
- Të evidentojnë kushtet pozitive dhe ndikimet që ata dëshirojnë të mbajnë dhe prej të cilave janë në gjendje të nxjerrin praktikatat më të mira.

Pas kryerjes së këtij ushtrimi, vlerësimet e caktuara gjatë seminarit merren si një pikë fillestare për palët e interesuara për të vendosur një vlerësim të ardhshëm që u përgjigjet pyetjeve të mëposhtme:

- Ku duam të drejtohem?
- Çfarë qëllimesh kemi?

Data e ardhshme mund të ndryshojë në varësi të llojit të qëllimit që vendoset. Pasi të jenë zgjedhur vlerësimet e reja, krahasimet midis të tashmes dhe të ardhmes paraqiten në mënyrë të qartë dhe të dukshme duke përdorur një tabelë ose diagram 'merimangë'. Këtu janë disa shembuj të vlerësimeve aktuale dhe të ardhshme:

Kushti 3: Menaxhimi i TGJ-së	2017	2019
Shoqata tregtare	5	5
Qëndrueshmëria dhe shërbimet financiare	2.5	3.5
Mekanizmi i komunikimit	3	4
Sistemi i kontrollit	4	5
Burimet për mbrojtje	1	3
Sistemi i monitorimit dhe vlerësimit	3	4

Pas caktimit të vlerësimeve të reja dhe marrjes në konsideratë të komenteve që shpjegojnë vlerësimet aktuale për kushtet dhe ndikimet me përparësi, hartohet një plan që përmban veprimet, aktivitetet dhe palët e interesuara të nevojshme për të sjellë ndryshimin e dëshiruar.

Ideja është të krijojmë një plan veprimi për të tashmen që bazohet në praktikat më të mira aktuale dhe që u përgjigjet pyetjeve të mëposhtme:

- Çfarë veprimesh mund të ndërmarrim për të sjellë ndryshimet e dëshiruara në kushtet dhe ndikimet?
- Cilët janë palët e interesuara që mund të na mbështesin në ndërmarrjen e këtyre veprimeve?
- Kush do të jetë përgjegjës për ndjekjen dhe/ose promovimin e këtyre veprimeve?

Palët e interesuara që marrin pjesë në ushtrim mund të vlerësojnë nevojën për të pasur qëllime afatshkurtra, afatmesme dhe afatgjata, në përputhje me llojin e ndryshimit që dëshirohet. Më poshtë është një shembull i një plani veprimi për dy kushte:

Kushtet	Veprimet	Palët e përfshira në veprim	Palët përgjegjëse për veprimin
Kushti 3.4 Burimet për mbrojtje	Të kryhet një fushatë edukative me shitësit e produkteve TGJ në destinacionet turistike të krahinës dhe terminalin komunal të autobusëve.	Shoqata tregtare Institucion trajnimi vendor Zyra bujqësore e bashkisë.	Kryesuesi i Shoqatave tregtare
Kushti 3.5: (M&E) Sistemi i monitorit dhe vlerësimit	Të krijohet një sistem monitorimi dhe vlerësimi që na lejon të analizojmë informacionin bazë në lidhje me zinxhirin tonë të vlerës (numri i prodhuesve, sasia dhe vlera e produkteve të shitura, numri i seancave	Shoqata tregtare Institucion trajnimi vendor Zyra bujqësore e bashkisë.	Shoqata tregtare

4. Përfundime

Vlerësimi i kushteve dhe ndikimeve të TGJ-së është shumë i dobishëm për të (i) kontribuar në të mësuarit organizativ dhe të kuptuarit e procesit, (ii) mobilizimin e palëve të interesuara dhe forcimin e procesit, (iii) zgjedhjen e hapave që do të ndërmerren dhe evidentimin e mësimave të marra si dhe praktikave më të mira, (iv) ndikimi në politikat publike, (v) mbledhja e fondeve, si dhe (vi) komunikimi i rezultateve dhe të qenurit i përgjegjshëm para atyre që kanë kontribuar me burime (Farré dhe Cuevas, 2015; CAF, 2016).

Është thelbësore që të keni një plan për mbledhjen e informacionit kur zbatoni instrumentin, pasi vetëm atëherë do të jetë e mundur të vlerësohen me sukses kushtet dhe ndikimet. Kjo kërkon planifikim dhe ekzekutim të kujdesshëm të seminarit të vlerësimit, të kuptuarit e përshkrimeve dhe vlerësimeve të kushteve dhe ndikimeve dhe një analizë të rezultateve për krijimin e një plani veprimi.

Shpresojmë që ky udhëzues të kontribuojë në progresin e vazhdueshëm në fushën e matjes së ndikimeve të TGJ-së. Kjo do të kërkojë jo vetëm metodologjinë dhe udhëzimin e duhur, por edhe angazhimin dhe përgjegjësinë nga palët e interesit në proceset e përfshira.

5. Fjalor

Kodi i praktikës: Një dokument që është thelbësor për përpunimin e një TGJ-je që duhet të përmendë qartë se si mbron cilësinë dhe garanton origjinën e një produkti: nga metoda se si merret, prodhohet apo nxirret, te mënyra se si hidhet në shishe, paktohet apo etiketohet. Ai gjithashtu duhet të përfshijë një përshkrim të mekanizmave dhe/ose subjekteve të inspektimit të ngarkuara për të garantuar cilësinë dhe përshtatshmërinë e tij dhe se është në përputhje me karakteristikat specifike që produktet me vulën e TGJ-së duhet të plotësojnë.

Shprehjet kulturore: Ato shprehje që rezultojnë nga krijimtaria e individëve, grupeve dhe shoqërive dhe që kanë përmbajtje kulturore, e cila i referohet kuptimit simbolik, dimensionit artistik dhe vlerave kulturore që burojnë ose shprehin identitete kulturore. Burimi: Neni 4.2 i Konventës për mbrojtjen dhe promovimin e larmisë së shprehjeve kulturore.⁴

Efikasiteti i energjisë: Po përdor më pak energji për të kryer të njëjtën detyrë - domethënë, eliminon harxhimin e energjisë. Efikasiteti i energjisë sjell një larmi përfitimesh: zvogëlimin e emetimeve të gazeve serë, zvogëlimin e kërkesës për import të energjisë dhe uljen e kostove tona në një familje dhe në nivelin e ekonomisë. Ndërsa teknologjitë e energjisë së rinovueshme ndihmojnë gjithashtu në përmbushjen e këtyre objektivave, përmirësimi i efikasitetit të energjisë është mënyra më e lirë - dhe shpesh më e menjëhershme - për të zvogëluar përdorimin e lëndëve djegëse fosile.⁵

Vlerësimi: Është vlerësimi sistematik dhe objektiv i një projekti, programi ose politike të vazhdueshme ose të përfunduar, si dhe hartimi, zbatimi dhe rezultatet e tij. Qëllimi është të përcaktohet rëndësia dhe përmbushja e objektivave, zhvillimi, efikasiteti, efektiviteti, ndikimi dhe qëndrueshmëria. Një vlerësim duhet të sigurojë informacione të besueshme dhe të dobishme, duke mundur përfshirjen e mësimeve të marra në procesin e vendimmarrjes si nga marrësit ashtu edhe nga donatorët.⁶

Treguesi gjeografik (TGJ): Është një shenjë e përdorur në produktet që kanë një origjinë gjeografike specifike dhe kanë cilësi ose reputacion që i atribuohet asaj origjine. Në mënyrë që të funksionojë si një TGJ, një shenjë duhet të identifikojë një produkt si me origjinë nga një vend i caktuar. Për më tepër, cilësitë, karakteristikat ose reputacioni i produktit duhet të vijnë kryesisht nga vendi i origjinës. Meqenëse cilësitë varen nga vendi gjeografik i prodhimit, ekziston një lidhje e qartë ndërmjet produktit dhe vendit original të prodhimit të tij.⁷

4. UNESCO: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/cultural-diversity/cultural-expressions/the-convention/glossary/>

5. Instituti për Studimin e Mjedisit dhe Energjisë: <https://www.eesi.org/topics/energy-efficiency/description>

6. Banka Botërore: <http://siteresources.worldbank.org/INTBELARUS/Resources/M&E.pdf>

7. Treguesit Gjeografikë. (2017). Wipo.int. Marrë më 6 qershor 2017, nga http://www.wipo.int/geo_indications/

Drejtimi: Është përkufizuar për t'iu referuar strukturave dhe proceseve që janë krijuar për të siguruar përgjegjshmëri, transparencë, përgjegjshmëri, sundim të ligjit, stabilitet, barazi dhe gjithëpërfshirje, fuqizim dhe pjesëmarrje me bazë të gjerë. Drejtimi gjithashtu përfaqëson normat, vlerat dhe rregullat e lojës përmes së cilave punët publike menaxhohen në mënyrë transparente, pjesëmarrëse, gjithëpërfshirëse dhe të përgjegjshme. Prandaj qeverisja mund të jetë delikate dhe mund të mos vërehet lehtë. Në një kuptim të gjerë, drejtimi ka të bëjë me kulturën dhe mjedisin institucional në të cilin qytetarët dhe palët e interesit ndërveprojnë mes tyre dhe marrin pjesë në çështjet publike. Është më shumë se organet e qeverisë.⁸

Treguesit: Provë e matshme e përmbushjes së një qëllimi. Treguesit janë shenja të dukshme, (p.sh. rezultatet e leximit, pjesëmarrja) që demonstrojnë se rezultatet janë arritur. Shpesh, treguesit mund të numërohen (sasiorë), por ndonjëherë si provë mund të shërbejë diçka më përshkruese (cilësore). Secili tregues duhet të ketë katër komponentë: popullsinë, synimin, pragu dhe afatet kohore.⁹

Monitorimi: Mund të përkufizohet si një funksion i vazhdueshëm që synon kryesisht të sigurojë menaxhimin dhe palët kryesore të interesit të një ndërhyrjeje të vazhdueshme me tregues të hershëm të progresit, apo mungesës së tij, në arritjen e rezultateve. Një ndërhyrje e vazhdueshme mund të jetë një projekt, program ose një lloj tjetër mbështetjeje për një rezultat. Monitorimi ndihmon organizatat të gjurmojnë arritjet përmes një mbledhjeje të rregullt të informacionit për të ndihmuar vendimmarrjen në kohë, për të siguruar llogaridhënie dhe për të siguruar bazën për vlerësimin dhe mësimin.¹⁰

Plagjiazëm: të vjedhësh dhe të pretendosh (se idetë apo fjalët e tjetrit) janë të tuat: përdorimi (i prodhimit të tjetrit) pa e cituar burimin.¹¹

Çmimi premium: Një çmim i lartë për diçka që është me cilësi të lartë, e pazakontë ose e vështirë për tu marrë.¹²

Përfitueshmëria: Gjendja ose kushti i dhënies së një fitimi financiar. Shpesh matet me raportin çmim ndaj fitim.¹³

8. UNESCO: <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/strengthening-education-systems/quality-framework/technical-notes/concept-of-governance/>

9. Qendra për Teorinë e Ndryshimit: <http://www.theoryofchange.org/what-is-theory-of-change/how-does-theory-of-change-work/glossar>

10. Banka Botërore: <http://siteresources.worldbank.org/INTBELARUS/Resources/M&E.pdf>

11. Fjalori Merriam Webster: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarize>

12. Cambridge Dictionary: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/premium-price>

13. Çfarë është përfitueshmëria? kuptimi i përkufizimit. (2017). BusinessDictionary.com <http://www.businessdictionary.com/definition/profitability.html>

Përfaqësimi: Cilësia për të vepruar në emër të një personi tjetër, institucioni ose grupi.

Kapitali social: Sipas OZHE, kapitali shoqëror është "rrjetet së bashku me normat, vlerat dhe kuptimet e përbashkëta që lehtësojnë bashkëpunimin brenda ose ndërmjet grupeve". Duke u bashkuar, këto norma, vlera dhe kuptime ndihmojnë në krijimin e besimit dhe për këtë arsye iu mundësojnë njerëzve të punojnë së bashku.

Stabiliteti: Aftësia e një produkti për të ruajtur vetitë e tij origjinale brenda specifikimeve të vendosura me kalimin e kohës në lidhje me identitetin, cilësinë, pastërtinë dhe pamjen fizike të tij.¹⁴

Standardizimi: është një kuadër marrëveshjesh në të cilën duhet të aderojnë të gjitha palët përkatëse në një industri ose organizatë, për të siguruar që të gjitha proceset që lidhen me krijimin e një produkti apo performanca të një shërbimi të kryhen brenda udhëzimeve të përcaktuara. Kjo siguron që produkti përfundimtar të ketë cilësi të qëndrueshme dhe që çdo përfundim i bërë të jetë i krahasueshëm me të gjithë artikujt e tjerë ekuivalentë në të njëjtën klasë.¹⁵

Sistemi i kontrollit: Në kontekstin e këtij udhëzuesi, një sistem kontrolli i referohet një mjeti që ndihmon në verifikimin që vetëm ato produkte që plotësojnë disa karakteristika të vendosura më parë mund të përdorin vulën e TGJ-së.

Shoqata tregtare: I referohet një njësie ekonomike të përbërë nga njerëz ose një grup subjektësh që ushtrojnë të njëjtin profesion, tregti apo veprimtari.

Konkurrencë e padrejtë: Sipas nenit 10 bis. (2) të Konventës së Parisit, konkurrenca e padrejtë konsiderohet të jetë "Çdo akt konkurrence në kundërshtim me praktikën e ndershme në çështje industriale dhe tregtare". Në mënyrë të veçantë, ajo ndalon: "I) të gjitha veprimet e një natyre të tillë që krijojnë konfuzion me çdo mënyrë, çfarëdo qoftë me krijimin, mallrat ose aktivitetet industriale ose tregtare të një konkurrenti; ii) pretendime të rreme gjatë tregtisë të një natyre të tillë që të diskreditojnë themelimin, mallrat ose aktivitetet industriale ose tregtare, të një konkurrent; dhe iii) tregues apo

14. Ministrisë së Mbrojtjes Sociale (2017). InVIMA.gov.co. Marrë më 6 qershor 2017, nga

https://www.inVIMA.gov.co/IMAGES/pdf/SALAS-ESPECIALIZadas/productoS-NaturALES/2008/MINISTERIO_DE_LA_PROTECCIÓN_SOCIAL6.htm

15. InvestOPEDIA: <https://www.investOPEDIA.com/terms/s/standardizationASP>

pretendime, përdorimi i të cilave gjatë tregtisë mund të mashtrojë publikun në lidhje me natyrën, procesin e prodhimit, karakteristikat, përshtatshmërinë për qëllimin e tyre ose sasinë e mallrave."¹⁶

Vlera e shtuar: Shuma e shtuar në vlerën e produktit ose shërbimit, e barasvlershme me diferencën midis kostos së tij dhe shumës së marrë kur shitet. Pagat dhe taksat, ndër zërat e tjerë, zbriten nga vlera e shtuar për të dhënë një fitim.¹⁷

Zinxhiri i vlerës: Krijuar nga Michael Porter (2008), këtij termi dhe mjeti iu dha ky emër pasi i referohet aktiviteteve kryesore të një procesi prodhues si hallkat e një zinxhiri, të cilat i shtojnë vlerën një produkti kur kalon nëpër secilin proces.¹⁸

16. Traktatet e administruara nga WIPO. (2017). Wipo.int. Marrë më 6 qershor 2017, nga http://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=288515

17. Fjalori i CAMBRIDGE: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/premium-price> 18. ÇFARË ËSHTË PËRFITUESHMËRIA? përkufizimi dhe kuptimi. (2017). BusinessDictionary.com. Marrë më 6 qershor 2017, nga <http://www.businessdictionary.com/definition/profitability.html>

18. Çfarë është ndarja e tregut? përkufizimi dhe kuptimi. (2017). BusinessDictionary.com. Recuperado el 6 de junio de 2017, desde <http://www.businessdictionary.com/definition/market-share.html>

6. Bibliografia

Arfini, F. dhe MG Capelli (2009) "Karakteret elastik i produkteve PDO PGI në tregjet dinamike të ushqimit", prezantuar në Seminarin e 113 të EAAE "Një industri ushqimore elastike evropiane dhe zinxhir ushqimor në një botë sfiduese", Chania, Greqi, Shtator

Barjolle, D. dhe B. Sylvander (2000) "Disa faktorë të suksesit për produktet e etiketuar me origjinë në zinxhirët agro-ushqimorë në Evropë: tregu, burimet e brendshme dhe institucionet ", në: Sylvander B., Barjolle D., Arfini F. (red.) (2000).

Barjolle, D., M. Paus dhe A. Perret (2009) "Ndikimet e treguesve gjeografikë. Rishikimi i Metodave dhe Provave Empirike," prezantuar në Konferencën e IAAE, Pekin, Kinë, Gusht.

Bowen S. & Valenzuela-Zapata A.G. (2009). Treguesit Gjeografikë, Terroir dhe Qëndrueshmëria Socio-ekonomike dhe Ekologjike: Rasti i Tequila-s. Gazeta e Studimeve Rurale, 25 (1): 108-119.

Bryson, J. M. (2004). Çfarë duhet të bëni kur palët e interesuara kanë rëndësi: teknikat e identifikimit dhe analizës së palëve të interesuara. Shqyrtimi i menaxhimit publik, 6(1), 21-53

Campaña pedagógica de posicionamiento del queso Paipa. (2017). Paipa-boyaca.gov.co. Marrë më 6 qershor 2017.
<http://www.paipaboyaca.gov.co/NuestraAlcaldia/SaladePrensa/Paginas/Campa-na-pedagogica-de-posicionamiento-del-queso-Paipa.aspx>

Carbone, F.A., J.A. Caswell dhe A. Sorrentino (2010) "Një qasje me shumë kritere për vlerësimin e PDO-ve/PGI-ve: Një studim pilot italian."

Deppeler, A., H. Stamm dhe E. Thévenod-Mottet (2011) "Pse vlerësohen efektet e mbrojtjes së TGJ-ve?" nga Efektet e Mbrojtjes së Treguesve Gjeografikë. Mënyrat dhe mjetet e vlerësimit, Instituti Zviceran për Pronësi Intellektuale, Bern, 2011.

Farré, M., & Cuevas, J. (2015). Modelos, límites y alternativas en la evaluación del impacto. Zerbitzuan: Gizarte zerbitzuetarako aldizkaria= Revista de servicios sociales, (58), 137–146.

Feinstein, O., Ligerio Lasa, J. A., Rein, M., Schon, D., Majone, G., Weiss, C. H., & Mayne, J. (2017). La evaluación de políticas. Fundamentos conceptuales y analíticos.

Frayssigne, J. (2007) "L'impact économique et territorial des Signes d'Identification de la Qualité et de l'Origine. Une analyse à travers les exemples de l'AOC Rocamadour, de l'IGP label rouge Agneau Fermier du Quercy, de l'IGP label rouge Haricot Tarbais et du label rouge Boeuf Fermier Aubrac."

Galli, F., A. Carbone, J.A. Çfarë duhet të bëni kur palët e interesuara kanë rëndësi: teknikat e identifikimit dhe analizës së palëve të interesuara. Një studim pilot italian."

Geilfus, F. (2008). 80 mjete për zhvillimin pjesëmarrës: vlerësimi, planifikimi, ndjekja dhe vlerësimi (No. 303.4 G312e). San José, CR: IICA.

Marescotti dhe G. Belletti (2011) "Monitorimi dhe vlerësimi i efekteve të mbrojtjes së Treguesve Gjeografikë. Një propozim metodik" në Efektet e Mbrojtjes së Treguesve Gjeografikë. Mënyrat dhe mjetet e vlerësimit të tyre, Instituti Federal Zviceran i Pronës Intelektuale, Bern, 2011.

Paus, M. dhe S. Reviron (2011) "Vlerësimi i efekteve të mbrojtjes së Treguesve Gjeografikë: konteksti shkencor dhe rastet studimore" në Efektet e Mbrojtjes së Treguesve Gjeografikë. Mënyrat dhe mjetet e vlerësimit të tyre, Instituti Federal Zviceran i Pronës Intelektuale, Bern, 2011.

Peano, C., P. Migliorini dhe F. Sottile (2014) Një metodologji për vlerësimin e qëndrueshmërisë së sistemeve agro-ushqimore: një aplikim për projektin Slow Food Presidia. project. Ekologjia dhe Shoqëria 19(4): 24.

<http://dx.doi.org/10.5751/ES-06972-190424> Quintero, J. (2004). Visión de las Denominaciones de Origen en Colombia. REVIST@ e-Mercatoria Vëllimi 3, Numri 1. Universiteti Del Rosario.

Vakoufaris, Hristos (2010) "Ndikimi i djathit Ladotyri Mytilinis PDO në zhvillimin rural të ishullit Lesvos, Greqi," Mjedis Vendor, 15: 1, 27–41

Vandecandelaere, E, D. Barjolle and P. Jeanneaux (2015) "Étude d'impacts économiques des indications géographiques."

GI

Udhëzues

Kushtet dhe Ndikimet

e vlerësimit të

Treguesve Gjeografikë

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Sekretariati i Shtetit për Çështjet Ekonomike SECO

IGE | IPI